# کۆمەڵگۆ وەک دیمەنی دونیایەک لە عەنتیکەخوازیی (Absurdism)

**... هەندرین ....**

هەر کەسێک، کە لە خەیاڵاندن یان گرێی حیزبیی یان جەهلی رواڵەتی زانین هەڵنەدڕا بێت، تەدەگات یان هەرنا هەستدەکات، ئەو دیمەنی رووداوانەی کە دوو ساڵە رژاون، هەرچەندە ئەو دیمەنی رووداوانە زنجیرەیەکن لەو شانۆگەریيە عەنتیکەخوازییەی کۆمەڵگەی کوردی کە لە هەناوی بازاڵاندنەوە لە دایکبوون، لە شاشەکانی تیڤیی و واقیعی کۆمەڵگەی کوردیدا دەیانبینین، دەخەکە لە عەنتیکەخوازیی (ئەبسوردیزم)

مەبەست لە عەنتیکەخوازیی تشتێکی ناماقوڵ، ناعەقڵانیی، نەشیاوە، واتە لە تێگەشیتن بەدەرە.

بە ئاوەی دیوە نادیار و نەبینراوەکەی ئەو دیمەن و واقیعە عەنتیکەخوازییەی کە بە دەم هەڵەای خەنیشاندانی مووچەوە رووددەدەن ببیینی، گەرەکە مۆدایەک لەو دونیایە عەنتیکەخوازییە وەربگریت.

تە سەرنج بدە، کەکردنەوەی ئەو دیمەنانەی کە لەو یەک دوو ڕۆژەدا رووددەدەن، عەقڵ ناتوانێت بە یەکترییانەوە ببەستێتەوە: لە لایەک لە سەلەمانی خەنیشاندانی مامۆستایانە بە داوای مووچە، بەرامبەر خەنیشاندان، بە نوێژی بە کۆمەڵیی خەتم دەبە، کە ئەو دیمەنە دەکرە بە نوێژە بە مووچە پەناسەی بکەین، بەو مانایەی لە دەرزەماندا خەڵک لە زستاندا کە باران نەدەباری، نوێژە بەبارانیان دەکرد.

لە لایەکی ترەوە بە دەم ئەو هەڵایەوە، لقی پارتی و نوێنەرکانیان چەک و تفقیان بەستاوە، بە لێکدانەوەی ژیربەژیی، تا رووبەووی ئاگری هەرشی خەنیشاندەران ببنەوە بە سەر بارەگەکیان، کە ئەمەش مانای ئەوەیە، تشتێک بە ناوی یەک حکومەت و یەک کۆمەڵگە لە گۆڕدا نییە، بەڵکە دونیایەکی عەنتیکە لە کۆمەڵەک بوونەوەرگەل هەن.

لەوەش خەشتر، لەملاوە لە کاتێکدا کە یەکێتیی و گۆران دەستاتدارن لە سلەمانی، کەچی مەدیا و پەرلەمانتارە کارکەرانکانیان بوونەتە ڕەبەر و هاندەری خەنیشاندەران و ئەنجامەندانی خەنیشاندانیش بە بە تشقەڵە، بە سەرکەوتنی سلەمانی و دەڤەرکانیی و یەکێتیی دەبینن!

لە لایەکی ترەوە، گوایە وەزیری پیشمەرگە، گۆران، کەچی کاکە هەمنی پشمەرگەی سەر بە گۆران بە هەی ڕەخنەگرتن و هاوسەزی باشکردنی مووچەی پشمەرگە و مووچەخەران، لە لایەن ئاسایشی پارتییەوە ئێتک

دەکرێت. لەوانەش گرنگ تر وەک گرنگیدان و گرانبەهاکردنی پشمەرگە هەر تەنها، کەچی وا رەفتار بکرێت، وەک ئەوەی بەرهەستکار بێت.
دەی لەوانەش بترازێ، بە دەم ئەو دیمەنە عەنتیکانەوە، لەسەر چیای کۆکدا بە ئامادەبوونی کەمەرەک ئەکادیمیی، نووسەر، موفەکیری کوردستانیی، "دیداری هزری نەتەوایەتی"، بەڕێوە دەچێت.
هەر بە دەم ئەو دیمەنانەوە، لە کاتێکدا کەمەرگە بە دەم هات و هاواری گرتنەوەی موسڵ و ئۆگری گرانەوە و نۆگرانەوەی "ناوچە جێناکۆکەکان"، لە ئۆگر و نۆگری "سەربەخۆیی کوردستاندا" تەداماوە، کەچی هەر هەمان ڕۆژ و کات، فەکەکانی تورکیا زگیان بەسەر چیای کۆکەوە دەسوون و بەسەر دەڤەری باکایەتیی و ئامەدی دەشنەوە، کەچی لەو دونیایە عەنتیکەسازییەی ئەمەدا، وەک ئەوەی هیچ لە گۆڕدا نەبێت.
ڕاستێت دەوێت، ئەمریکا و هاوپەیمانەکانی تاکە بایەخدرن لە گرتنەوەی موسڵ و کەی دەخی سیاسیی عێراق و کوردستان، ئەوەی کەمەکیش لە کۆلۆنیالیزم تێبگات، دەزانێت کە ئەو دەخەی کوردستان و عێراق تێیدا دەژین، بە هەی بەئرادییەوە، لە زانستی سیاسەتدا پێی دەگوترێت، کۆلۆنیالیزمی نوێ، بەو مانەی کە ڕاستە لە ڕووکەشدا نوێنەرانی سیاسی عێراق و کوردستان حکومەتی خۆیان بەڕێوە دەبەن، بەڵام ڕاستییەکەی کەی سیاسەتی ناوخۆ، دەرەکیی و دەخی ئابووریی عێراق و کوردستان لە لایەن ئەمریکا و هاوپەیمانەکانییەوە بەڕێوە دەبردرێن.

لەوانەش بترازێ، لەملاشەوە گوایە خەڵک گوایە لە بەمووچەیی حەجمانی نەماوە، کەچی جادە، کەتان و کون و قوژبنی گوند و بەباو شارگوندی کوردستان، لە تۆمبێلاندا جمە دێت، مرۆڤ وەک قالەنچە و خشک دەبە لەبەر بەرەوایی لەخوانی تۆمبێلان هەبێت، تا نەپلیشێیتەوە.
ڕاستێت دەوێ، کەی ئەو دیمەن و ڕووداوانە، جەرەکە لە دونیایەکی عەنتیکەخوازیی (ئەبسوردیزم). ئەمەش بەرهەمی ئەو پارە ڕژان و باڵادەستی نیولیبرالیزمە بوو، کە دوای ٢٠٠٣ بوو بە عەقیدەی کوردی. ئاکامی ئەمەش، کەی بەها و بوونمانی کرد بە پارەی بە خەڵا و مووچە و پووچخوازیی (نەهلیزم).
بەڵێ، کەمەرگەیەک کە لە فەقیریی و فەقراتییەوە، لە نەدیی و بدییەوە، لە کەر و هەسترەوە بوو بە خاوەن دادە وانوشە و مانیکا، خاوەن شهادەی بەلاش و قات و ریباتی گوێ گوێیی، مەکینە. تۆمبێل. مووچەی بەخەڵا، کە ئەو بەربەریێتییەی مەکینە و تۆمبێل لەردا ڕژانە منی هەراسان کردووە. ئەو بە مەکینەبوونە کەمەرگەی کرد بە مەکینەیەک لە تۆمبێل و بازاڕی بەرەڵا، ئاکامی دیمەن و دونیا

عەنتیکەخوازیی بەرهەمدەهێنێت.
دواجار. وەک هەمیشە، ئاکامی ئەو خەنیشاندانە، لە تەی کەمایەتیی و زار و زمانی کوردان، دەبێتە سەرکەنکردنی هەولەر کە وەک سلێمانی خەنیشاندانی نەکرد.
ئەم عەنتیکەخوازییەی کە تێیدا دەژین، دەخکی ئەخلاقی بەرهەمهێناوە، کە پێی دەگوترێ داێمان (decadent)، یان سینیزم (cynicism)، لەم دەخەدا، هەموو تشتێک، ئەتکردن، زبەسالاریی، درۆ، دووڕوویی، بەڕەایی، بەبەزەیی، تەهەدان، جەهلخوازیی، دینداری ساختە، شەقاوبازیی و عەنتەربازیی، ئەوانیتر تە ریزی بکە، لە کن خەک و هەژکان، دەبن بە ئاسایی.
بەیە لەم دەخەدا، عەسکەرتاریی، نامادەنییەدا نووسین، بەجگە لە دەدانەوە، هەناسەدانکی کورت بترازێ، هیچی تر نییە.

---

# سیاسەتی هەچوووووو

هەناوی کۆمەڵگەکەی خۆمان بوون، ئەوان کێکەرەوەی هێز بوون نەك بەخشندەی هێز و تواناکانی خۆیان، هەر بۆیە وەك پێشبینیان لێدەکرا دەرنەچوون، نەیانتوانی لە دوا فڕۆمی ڕێکخراوەییدا کە حزبە و حزبیش فورموولبەندیەکی مەدەرنە خۆیان و کۆمەڵگە بە پەروەردەیەکی سیاسی نوێ کە بۆ فڕۆمی نەتەوە بسازێ پەروەردە بکەن.
ئەوان وەك هەر کەسێکی ترساو هێزیان بێ ئەوە کێکردەوە تا تەنها خۆیانی پێ بپارێزن نەك نەتەوە و کۆمەڵگە. پەیڕەوە لەبەری هێز و عەشیرەتەوە بێ بەری نەتەوە، لەبەری تاکە کەسەوە بێ بەری گروپ و کۆمەڵگە عەقڵێکی بەرهەمهێنی هێزی دەوێ کە توانای دابەشکردنی ئەو هێزەی بەسەر تەواوی جەستەی نەتەوەدا هەبێ. هەر بۆیەش ئێستا ئێمە کەسی بە هێَزمان زێرن بەڵام کۆمەڵگەیەکی لاوازمان هەیە، ئەمەش بەڵگەی ئەوەیە کەسەکان توانایان لەبەر نەتەوە بۆیوە و تا ئەو ئاستە دڵشویانە جەستەیەکی سست و لەڕیان بێ هێشتەوە.
کێشە ڕیشەییەکانی ئێمە ئەوەندەی دەروونین ئەوەندە سیاسی نین، نەتەوەیەك بەر لەوەی باری سیاسی لەنگ بێ ، باری دەروونی ترازاوە و کەوتە دۆخێکی گوماناوی و پارانۆیی هەم لە خۆیی و هەم لەوانەی دەوروبەری، ئێمە زۆر دەمێکە لە دۆخێکی گوماناویدا دەیبەینە سەر و هەرگیز نەمانتوانیوە ئەم گومانانەمان بە عەقلانی کەین و ڕێکیانخەین تاوەکو بەردەوام لە گومانەوە بەرەو یەقین و ڕاستیەکان هەنگاو بنێین، گومان هیچ کاتێك خاوەنەکەی ناباتە سەر هاوسەنگیەك لێیەوە ڕایەڵەیەکی متمانە وەك پێویستیەکی حەتمی بێ بەیەکەوە گوزەران هەڵخەین ئەگەر پڕۆگرامیزەیان نەکەین و نەیانخەینە چوارچێوەیەکی بەرنامەڕێژکراوەوە، کۆمەڵگەیەك ئەگەر متمانەی کۆمەڵایەتی تیا نەبێ هیچ نیە جگە لە جەستەیەکی گەنیو کە توانای جولەی بەملاو بەولا لەدەستداوە.
گومانی سرووشتی کە تەمەنێکی بەر لە مێژووی لە مرۆڤایەتیدا هەیە، وازی لە ئێمە نەهێناوە و تا هەنووکەش ئەوەندەی لە خۆمان بە گومانین و لە خۆمان دەترسین نیو ئەوەندە لە نەیار و ناحەزانمان ترس و گومانمان نیە. گومان لەوەی ئایا ئێمە تا سەر لەم سەرزەمینە دەمێنینەوە؟، تاسەر وەك هەین دەیبەینە سەر؟ تاسەر ……تاد؟، ئەم گومان و ترسانە نەیانهێشتووە عەقڵ لە بارێکی ئارامدا بیربکاتەوە و ئیش بۆ شێوە ژیانێکی دیکە بکا کە چیدی لە گوماندا نەبین و نەترسین.
مانەوە لەم نائارامیە دەروونیە تاکی ئێمەی خستۆتە بارێکی سایکۆلۆژی هەڕچوونئامێزەوە بواری ئەوەی نەداوە کەف و کوڵی بۆ ساتێك دامرکێتەوە، کۆمەڵگەی ئێمە تا ئێستاش لە دۆخی هەڕچونێکی درێژخایەن دەیباتە سەر، لە هەڕچوونداتاك و ئۆرگان و

دامەزراوەکانی بەیار دەدەن، بەیار لە دۆخی هەڵچوون و سەزاوی هەر بە دەمێك دەیحەسێنێتەوە و نایباتە بارێکی سەنگین و هاوسەنگ تاسەر متمانەی بە بەیارەکانی بێت.
کۆمەڵگەی هەڵچوو کەس و پارت و و ئۆرگانی هەڵچوو دۆنێتە ئارا، لە ڕاکردن هەڵچوو، لە هۆرش هەڵچوو، لە خۆشی هەڵچوو، لە ناخۆشی هەڵچوو، ئەم هەڵچوونانە هیچیان ئەرێنی نین، لە ئاگایی کەسەکانەوە ناجوڵێن، زیرەکی هەڵچوون و هاوسەنگیەکەیمان نیە، لەوەتەی هەین لە دۆخی جیاجیای هەڵچوون دەیبەینە سەر، ئەم دۆخە لە ڕووی دەروونیەوە ئاسایی نیە، ئەو کۆمەڵگەیەی هەمیشە هەڵچوو بێ ، نەپەیوەتەوە بەری عەقڵ و هەر لەبەری سەز و ویژدان ترازاوی ماوەتەوە.
بونیادی سایکۆلۆژی کۆمەڵگەکەمان زۆر لەوە شێواوترە بە تەنها بەیاری سیاسی و حزبی سیاسی چارەسەر بکرێ، سیاسیەکان ڕۆشنبیری سایکۆلۆژیان نیە و پەی بە کێشە و گرفتە دەروونیەکانی نەتەوە نابەن، حزبی کوردی دەرمانی کێشەکانی کۆمەڵگەی لا نیە و ئەم خۆ بە هەموو شتزانیە لە خۆگۆڕانکی پاڕانییە و جۆرێکە لەو هەوا چوونە کەوڵەی کە توانای دروستکردنی ڕووداوێکیان نیە و بە شێکێك یەکسەر لە هەوا بەتاڵ دەبنەوە.
بەرهەمهێنانی هێز بەم شێوە هەڵچوونا ویە نابێ، هێز سەرچاوەکەی ناوەکیە و ئەمە بەڵگەنەویستێکی تەواو زانستیە نەك سیاسی، لە ناوەوە ئەندامەکانی جەستەی کۆمەڵگەی کوردی هیچیان لەگەڵ ئاوازی یەکتر نین و لە دەرەوەی هاوێنیەتی جەستەیەکی ئاسایین، گومان جەستەی کوردی خواردووە و لەوەتەی هەین هەر ئەو گومان و ترسان لەیەکترەیە نەیکردووینەتە هیچ.
لە نیوەی یەکەمی سەدەی بیستەوە جولانەوەی سیاسی کورد خۆی لە فۆرمی حزبدا بەرجەستە کردووە بەو ئومێدەی ئیدی لەمەولا دەبێ کۆمەڵگەیەکی ڕێکخراو و سەربەخۆ بنیننە ئارا، بەڵام تادێ ئامانجی ئەم بوونەوەرە ناسیاسیەی ناوی حزبە زیاتر لە ملپێکەچکردنی تاك بەرجەستە دەبێ. ئۆرگانی سیاسی ئەمە دەبێ چەندە سەربەرز و شانازبێ لەو کاتانەی کەسانێك هەمیشە ملی خیانیان بێ کەچ دەکەن؟، ئەمە جگە لە شکستی ڕێکخراوی سیاسی کوردی چیدی نیە کە پێیوابێ ئاستی خۆشەویستی ئەو لە نێو جەماوەردا بە ئاستی ملکەچی ئەوانە بێ.
تابڵێی سیاسی و کۆمەڵایەتی کۆمەڵگەی کوردی ئەم هەرەمەی ئەمە هیچ وێنەیەکی ڕوونی شکڵکی ڕوونمان نادات دەست، وێنەکان زۆر شێواو دەکەونە بەرچاو، گومانی خەڵك تادێ لەیەکتر زیاتر دەبێ و کەس باوەڕ و متمانەی بە یەکتر نەماوە و وا خەریکە هێواش هێواش بێ کۆمەڵگە تراديسیۆنیە دابونەریتیەکە دەگەڕێنەوە تاوەکو ترسی خۆمانی پێ لەیەکتر بەوێنیەوە و ئەوەندە لەیەکتر نەترسین.

حزبەکان یەکتر لەبەری دژ دەخوێننەوە و هەر یەکە پێوایە بەردەوام پیلانیان لە دژ دەگەڵ، هیچیان پێشنیاز و دەستپێشخەری یەکتریان قبوڵ نیە و بە ترس و گومانەوە تەنانەت میوانداری یەکتریش دەکەن.
ئەم دۆخە دڵتەنگی متمانەی کەمەڵایەتیە کە (جەلیان رۆتەر) باسی دەکا و ئەگەر هوشیارنەبینەوە لەوانەیە هەرەسمان پێبێنێ، لەبەر یەکهەڵوەشانەوەی شیرازەی کەمەڵگە لە نەمانی متمانەی کەمەڵایەتی و ئینجا سیاسیەوە دێتە ئارا.
من کەسێکی ڕەشبین و نا ئومێد نیم و هەمیشە پێموابووە باشانسە ترازاوەکان هەروا بە ترازاوی نامێننەوە، بەڵام ئەوەی هیوای لاواز کردووم ئەوەیە ئەم ترازانە با بە عەقڵی خەمان بێتەوە هاوسەنگی خۆی نەك بە سەرلەنوێ نەخشاندنەوەی هاوکێشەکان کە تا ئێستا ئێمە تیایاندا ژمارەی خوێندراوەی ئەکتیڤ نین.
ئێمە پێویستە لەوە هوشیاربینەوە کە ئەوەی تا ئێستا ناوی کەمەڵگەی سیاسی و خاوەن هەوێستمان لێناوە هەرگیز نەگەیشتێتە ئەو ئاستەی لە هوشیاری خۆیەوە هەنگاو بنێ، ڕکخراو حزبی سیاسی ئیشی ئەوەیە خۆشگوزەرانی و ئاسوودەیی بەرهەم بێنێ نەك ڕەشبینی و نائومێدی، ئەو دۆخەی ئێستامان کەمترین ڕووبەری ئاسوودەیی تیا دەبینرێ، زیاترینی نائومێدی گرتوویەتیەوە، گۆینی میکانیزمەکان ئەوەندە پێویست نین بەقەدەر ئەوەی گۆینی ستراتیژی ڕووبەووبوونەوەی قەیرانەکان گرنگن، شێوازی ژیانی کەمەڵگەکەمان خوارترین ستایلی ژیانە لە دنیادا، گۆینی ئەم ستایلە پێویستی بە گۆینی بیرکردنەوە و چوارچێوە مەعریفیەکانی کاری سیاسی و کولتووری و دینی و کەمەڵایەتیە، ئەمە لەوانەیە بێ سیاسیەکان زەحمەت بێ، بەڵام ئەستەم نیە، چوون ئەوان لە کۆتاییدا نوێنەری تەنها خۆیان نین بەقەد ئەوەی لەو هەوێستەی تیایدا دەژین بوونکی هەمەکی ئەوتۆن نابێ کەسیانە بیربکەنەوە.

---

# ڕەنگ و ڕووناکی و زمانی وێنە … نووسینی: د. نازەند بەگیخانی،

# زانکۆی بریستل

**... هەوڵستێک لە بەردەم هونەری ڕەبوار سەعیدا: تابلۆی 'پەیامی خۆشەویستی' وەک نموونە ...**

ئاوێتەبوونەکی دینامیکییانەی ڕەنگ و ڕووناکی، هونەری فیگۆر و گۆڕانەوە، تەکنیکەکردنی ڕەنگی گەرم و زیندوو و ڕۆشن بە فیگۆر و هەماو و سیمبۆلی کوردی خاسیەتی سەرەکیی تابلۆکانی ڕەبوار سەعید-ن. فیگۆرەکان لە جووڵەی بەردەوامدان، دەفڕن، پێیەکان لە زەوی جیا دەبنەوە و لە فەزا هاتوچۆ دەکەن، چاوەکان قووڵ و پڕنهان، هاوتای دەستەکان بانگمان دەکەن، هەموو پێکەوە لە فەزایەکی فانتازی و تژی لە هارمۆنی لەگەڵمان دەدوێن.
دەتوانین ئەزموونی ڕەبوار سەعید بەسەر سێ قۆناغ دابەش بکەین، قۆناغی زێد و سەرەتایی، قۆناغی شاخ و پێشمەرگایەتی لەگەڵ قۆناغی مانفا (فەرەنسا و بەریتانیا). ڕەبوار هەر لە منداڵییەوە ئاشنای هونەری دارتاشی و هەڵکەنین و خەڵقکردن بووە، لە شت و کەرەستە سادەکان فیگۆر و پێکەر و مۆزایکی دروستکردووە. لەم قۆناغەدا ڕەبوار سەعید خەی پێگەیاندووە، ئەو خولقێنەری ناسنامەی هونەرمەندیی خۆیەتی. لە قۆناغی پێشمەرگایەتیدا، ڕەبوار لەناو سروشتی بێپایان و دژواردا، لەپاڵ خەباتی سەختی ڕۆژانە، لە نزیکەوە جەنگ و مەرگی بینیوە، بەدەم خوێنی داچەڕاو و لاشەی سارد و سەی ئەو هاورێ پێشمەرگەیەی کە سەعاتێک پێشتر پێکەوە دانیشتوون و لەگەڵی دواوە و پێکەنیوە بەدەنگ گریاوە، ئەوەندە تەماشای کردووە کە نێک هەر لە نیگا و خەیاڵی دا ماوەتەوە، بێکو حەز و ئارەزوو و ئاهەکانیشی تەمارکردووە و بە گیانی تەحەددا کردنی مەرگ لە تابلۆکانیدا دەیانەخشێنە و بەرجەستەیان دەکات. ڕەبوار سەعید لە هونەردا تەحەددای مەرگ دەکات و ئاهەکان و خەونی ئەوانەش دەردەبڕێ کە ژیان فریایان نەکەوت و زوو ئاوابوون. ئەم ئەزموونە واتای بوون و تێگەیشتن لە ناسکی و تێنکیی سنوری نێوان ژیان و مەرگ لە لای هونەرمەند بەهێز دەکات؛ ئەو بە هەستیارییەکی وجودیانە لە شتەکان نزیک دەبێتەوە، بە بەرائەتی منداڵانە ساتەکان دەگرێ و جوانییەکان دەخەوێنێتەوە، پارچە ورد و خاشبووەکانی ژیانمان لە ئاوازێکی ڕەنگداردا کۆدەکاتەوە و وەک نەخشی مۆزایک دەیانکاتە تابلۆ.
دواتر، ئەم دوو قۆناغەی هونەری ڕەبوار سەعید ئاوێتەی ئەزموونی کەچ و ئاوارەیی و دابڕان و تەنیاییەکی دیکە دەبن، ئەزموونی مانفا و بێگانەبوون. لێرەدا هونەری ڕەبوار سەعید دەگاتە ئاستێکی دیکەی

زمان و دەربەین؛ تەکنیکبوونی راستەوخۆشی بە هونەرمەندانی ڕۆژئاوا و ئەزموونی کار و چالاکیی هاوبەش لەگەڵیان، ڕێبوار سەعید باشتر دەکات و دەیهێنێتە ئاستی هونەرمەندێکی جیهانیی کە سنورەکانی خود و کوردستان دەبڕێ و دەکرێتەوە بەسەر جیهانێکی نوێ، جیهانێک کە گەردوون لە ئامێز دەگرێ. بەڵام لە گەردوونیبوونی هونەری ڕێبوار سەعید دا، ڕەنگ و هێما و پیت و فۆرم و سیمبۆلی کوردی و ڕۆشنایی ڕۆژهەڵات هەمیشە ئامادەییان هەیە، ئەمەش نەک وەک لەکالیبوون و داخران و خەخواردنەوە، بەڵکو وەک هۆشیاری، هۆشیارییەکی نەتەوەیی و متمانەیەکی هونەری بە فراژووکردنی دونیای ڕەسەنی خود بە ئاستێکی باڵای وێنا و دەربەین، بە ناساندنی ڕەنگ و سیمبۆل و کولتوری هونەریی کوردی و ڕۆژهەڵاتی بە جیهانی دەڕوە.
لە ڕووبەری تابلۆکانی ڕێبوار سەعیدا فیگۆر و ئەبستراکت ئاوێتە دەبن. فیگۆرەکان تەنیا ڕوخسار نین، جەستەیەکی سێ نین، چاوەکان تەنیا سڕیرمان ناکەن، بەڵکو چەشنی هونەری دراما فیگۆرەکان لەگەڵمان دەدوێن، دواندنێکی پڕ لە پرسیار و سەرسوڕمان، هێندە جار هاوار دەکەن، بەڵام هەمیشە تژین لە هارمۆنی و هەمنی. دەست و قاچ ئامادەییەکی سەرکێشیان هەیە لە ڕووبەری تابلۆکانی ڕێبواردا؛ دەستەکان بە ئاسۆیی یا شاقوڵی لە ڕووبەری تابلۆدا ڕادەکشێن، بەڵام هیچ کات بەدەنگ و بەتاڵ نین، بەڵکو مانجەیان دە لە پیت و پرسیار، پڕن لە حیکایەت و باسی تەنیایی مرۆڤ دەکەن لەناو سەحرای تەمەن، لەناو چۆڵایی وجود. دەست و پەنجە دوای دەم و چاو دەبنە چەقی دایەڵەگ و لە فەزایەکی پەنهاندا دەنێ گۆ، بانگمان دەکەن بە ئامێز و گرتن، بە لاواندنەوەی تەنیایی مرۆڤ، تەنیایی خەمان و ئەوانیدیکەش، بە ڕەواندنەوەی پەستی و بێهودەیی بوون، بە جوانکردنی ساتەکان و دوورکەوتنەوە لە ڕووبەری واقیع و هەرا و زەنای ڕۆژەکان.
تابلۆی ‘پەیامی خۆشەویستی’ یەکێکە لەو تابلۆیانەی کە هەموو ئەو وەسف و لێکدانەوانەی سەرەوە لەخۆی دەگرێ. بەڵام ئەم تابلۆیە گوزارشت لە خاسیەتێکی سەرکیی دیکەی هونەری ڕێبوار دەکات، ئەویش ئامادەیی فیگۆری ژنە لە ڕووبەری تابلۆکانیدا. ‘پەیامی خۆشەویستی’ تێکەڵییەکە لە هونەری مۆدێرن و ئەبستراکت لەگەڵ فیگۆر و ڕەنگی کوردەواری کە تایبەتمەندییەک دەبەخشن بە هونەری ڕێبوار سەعید و هەمیشە لە ڕۆژئاوا و لە ڕۆژهەڵات دەناسرێتەوە. لە تابلۆکە ژنێک، کە بە من هەمای شەم-ی یار و خۆشەویستی وەلی دەوانێیە، بەتەکارەکتەری سەرکیی و چەق و جەوهەر. سەرەڕای کەنتراست لە نێوان ڕەنگی پەمەیی و ئاڵی دەموچاوی فیگۆرەکە لەگەڵ باکگراوندێکی شینباو و خەمۆشیدا، سەرجەم ڕووبەری تابلۆکە هەمن و هاوسەنگ.

قژ دەبەتە شەپۆ و لە فەزادا سەما دەکات، لە جووڵەیەکی بەپایاندا وەک رووبار دەکشێ، گیرۆدەمان ناکات، بەڵکو وەک شەپۆ دەمانبات. لە چواردەوری فیگاری ژندا، هەڵ و هەمای ئەبستراکت هەیە کە وەک کەنتەکستی گشتی و زەمینی فیگارەکە خۆدەنوێنن، نەک وەک گۆشەیەکی تەواو ئەبستراکت. لە راستیدا، 'پەیامی خۆشەویستی' دەبوایە ناوی تابلۆی 'شەمی شەوان" بێ! ئەم تابلۆیە یەکێکە لە شاکارە نوێیەکانی رەبوار سەعید و سالی پار بۆ فەستیڤاڵی وێلی دەوانە لە سەید سادق ئامادەکراوە، واتە بۆ یادی شاعیرێکی پیاو، یادی عاشقێکی دەوانە کەشراوە. بەڵام ئەوەی سەرنجڕاکێشە ئەوەیە کە لە تابلۆکەدا پیاو وەک روخسار ئامادەیی نییە؛ ئامادەیی وێلی دەوانە لە چەند شیعرێک دایە کە بۆ یار و خۆشەویستەکەی نووسیوە و هونەرمەند بۆ شەوازی کالیگرافیی تایبەت وەک دەنکە زەنگیانە و بۆ وردی و سەرنجەوە دەیاهێنتەوە و دەیانکاتە گەردنی شەم، دەیانترازێنتە کڵێن و رووبڕی تابلۆکە. ژن لەم تابلۆیەدا تەنیا فەرم و ئامادەییەکی بایەلۆژی نییە، تەنیا لە جەستەدا کەنابەتەوە، بەڵکو لە غیابی وێلی دەوانەدا، شەم دەبەتە جەوهەر، وەک روخسار و خەیاڵ و ماهیەتی عەشق و ژیان بەرجەستە دەبێ. رەبوار هەشیارانە مامۆستای لەگەڵ چیرۆکی عەشقی شەم و وێلی دەوانە کردووە؛ لە فەستیڤاڵی یادی وێلی دەوانەدا، شەم بەتە چەقی ژیانی شاعیر و سەرتاپای بوونی داگیر دەکات. لە ڕەگای ئەم تابلۆیەوە رەبوار پەمان دەڕێ وێلی دەوانە هەروەکو چۆن وەک جنسی نێر لە ڕەگای ژنکەوە دەتە وجود و لەدایک دەبێ، ئەوە وەک شاعیریش لە ڕەگای ژنەوە (لە ڕەگای شەم) لە دایکدەبێ و دەگاتە ئاستی ئافراندن و وجد و عیرفان. هەرچەندە ئەزموونی وێلی دەوانە پڕ لە ئازاری جودایی و دابڕان و دووری لە خۆشەویستی، بەڵام شەم- ی یار ژیان و جیهانی وێلی دەوانەی پیاو دیاری دەکات و مانا دەدات بە ناوەڕۆک و فەرمی شیعرەکانی. لە کۆتایشدا، ئەو شیعرانە چ وەک ناوەڕۆک و چ وەک وێناکردنەکی هونەریانە ئاوێتەی جەستەی شەم دەبنەوە؛ شەم لە فیگاری تابلۆکەدا بەرجەستە دەبێ و دەبەتە زەمینەی گشتی، دەبەتە دایک و فریادڕەس، دەبەتە سیمبۆلی هەڵسانەوە و ئازادی. رەبوار بە هەشیاریەوە لە یادی وێلی دەوانەدا شەم دەژێنێتەوە، مەژوو راست دەکاتەوە، قوربانیەکان دەنێتەوە ناو فەزای گشتی و تاکە بەدەنگ و کپکراوەکان دەهێنیتە زەمان و ئاخاوتن. ئەمە لە واقیعدا شەم ناناسین و تەنیا لە چوارچێوە و خەیاڵ و بیر و شیعرەکانی وێلی دەوانەوە وێنای دەکەین، بەڵام رەبوار شەم لە شاراوەیی و نادیاری دەردەهێنێ و لە بەدەنگیی ئەودا سیحرێک بەدی دەکات کە بەتینەوە دەیهێنێتە ئاستی وتن و وێناکردنکی باڵا، ئاستی هەڵکشان و

فراژووبوون. بەدەنگیی شەم چیتر واتای 'بەباکی' و 'بێ مروەتی' و ساردیی یار لەبەرامبەر هەست و ئارەزوو و عەشقی وەلی دەوانە ناگەیەنن، بەڵکو مەودایەکی نادیاریی تراژیدیایەک دەگەیەنن کە هونەرمەندە دەیهێنێتە سەرەوە، ئەویش نەبوونی ئازادییە کە مرۆڤەکان، بەتایبەتی ژن، ناچار دەکات تەسلیم بە قەدەر بێ. ڕەبوار بە هەڵە لار و ڕەنگە زیندوو و ڕەشنەکانی و فیگەرە سیحراوییەکەی شەم ئەو قەدەرە ڕەفز دەکاتەوە و ژن لە حوکمی مێژوو رزگار دەکات و پەمان دەڵێ کە شەم کارەکتەری سەرەکیی تراژیدیای ئەو عەشقە ناکامەیە؛ شەم خاوەنی حەز و ئارەزوو و ئازاری خۆی بووە، بەڵام بە "ئەلفاز' بووە بە مانای نالی-یانە، بەیە تەنیا لە شیعری وەلی دەواندا دەیبیستین و دەیبینین. لە تابلۆکەدا شەم وەک کارەکتەری سەرەکی دێتە لامان و لەگەڵمان دەدوێ، مەودای شاراوەی عەشقی خۆی و ئازارەکانی ژن لە تراژیدیای عەشق دەدرکێنێ.
لە دەوری فیگەری سەرەکیی کە لە شەم دا بەرجەستەیە، فەزایەکی ئەبستراکت هەیە. ئەبستراکتێک کە چەشنی کراسی چیتی ژنانی کوردەواری چنراوە. ئەمە دەبێتە ئاسمانی شەم و وەک پەنجەرە و تاقی کەساکان دەدرەوشێتەوە. ئەمەش کەنتراست دروست دەکات لەگەڵ جیهانی ژێرەوەی تابلۆکە کە جیهانی ژێرزەمینە، جیهانی ئەودیوی دونیا و دەرەوەی سروشتە. لەم جیهانەی ژێرەوەدا بە شێوازێکی هەندەسیانە سێ خانەی ڕەش و زەردباو لە چینێکی دیکەی ئەبستراکتدا دەردەکەون. بەڵام ئەگەر زەر سەرنجیان لەبدەین، دەبنە فیگەر و روخساری سێ مرۆڤی تژی لە زریکە و ئازار. ئەم روخسارانە لە رووی جێندەرییەوە شوناسیان نییە و دیار نییە ژنن یا پیاو. کە بە وردی سەرنجیان لەبدەین، چەشنی تابلۆی 'هاوار' ی ئێدڤارد مۆنک لە ناوەوە دەزریکێنن و لەرینەوەی دەنگیان دەگاتە گوێچکەمان و لە چاوە قووڵکانیانەوە سەردەکات، ئەو چاوانەی کە هونەرمەند بە شێوازێکی مۆدێرن، شێوازی کیوبیستەکان وێنای کردوون. ئەم لەکدانەوەیە تەنیا یەکەم بەچوون و ڕووانینە و دیمەنەکە ڕووانینی دووەمیش دەگرێتە خۆی، چونکە لە هونەری ڕەسواردا تابلۆیەک چەندەها ڕووانین و لەکدانەوە پێشنیار دەکات. کاتە زەر سێیری ئەو سێ فیگەرەی جیهانی ژێرەوە دەکەین، هەمان ئەو چاوانە چەشنی پەنجەرە دەردەکەون و تەواوی دیمەنەکەش دەبێتە لادیواری ژوورێک، ژوورێکی لادێی کوردەواری؟ دیوارێکی سواخدراو بە گڵی زەرد و ڕەشبا و لە ناوڕاستی چاوەکانیشدا و کەمێک خوارتر دەم و هاواری خنکاو دەبنە دەرگایەکی درێژ لە ناوڕاستی دیمەنەکە وەک تاقێک دەتبەن بەرەو ئەودیو، ئەودیوی بیرکردنەوە و ڕامان، بە جووڵەی بەردەوام بەرەو شوێنێکی نادیار کە چارنووسی هەموومانە،جیهانی ژێرزەمین. ئەمەش

واتە چوون بە جیهانی مردووەکان، جیهانی ئەستای وەلی دەوانە کە عەشقە نەمر و بەپایانەکەی شەم لە سەرەوە بە زیندوویی هەشتیەوە و خەیشی لە نیگا و روخسار و دەست و پەنجەکانی شەمدا دەبینینەوە. ئەو سە فیگەرە، جا چ وەک ژوور یا وەک سە روخساری پەئازار و وەحشتناک، پەیامەکی گرنگ دەدرکەنن دەربارەی ئەوانیتر، دەربارەی چارنووسی عەشق لە کەمەگە داخراو و سنوردارەکاندا. فیگەرەکان ئەوانیترن، ئەو کەسانەن کە بە حوکمدانی عەشق و عاشقان زیندانیمان دەکەن، ژیانمان دەکەنە خانە و ژووری داخراو و بوونمان لە قالب دەدەن و ئارەزوو و حەز و خەشویستیمان لە خاچ دەدەن. رزگاربوون لەم زیندانە تەنیا لە ئاوابوون دایە، لە دەرچوون لەم ژوورانە و بینینی دیوارەکان دایە کە دەبە تەک بشکێندرەن بە گەیشتن بە ئازادی. دەرگا و تاقی شین و ئاسمانی سەر سەری شەم سیمبەلی ئازادین، سیمبەلی رەفزی واقیع و بەزاندنی سنورە هەمەجۆرەکانی بەردەم تاکن لە کەمەگەیەکی عەشایری و خەلکی، ئەو سنورانەی کە رەگربوون لە بەیەکگەیشتنی شەم و وەلی دەوانەدا. لەم سیاقەدا، دەرگاکان بە رووی جیهانێکی خامەش و نادیاردا دەکرێنەوە کە واتای نابوتی ژیان و نەبوونی نەمریی مرۆڤمان پێدەەن؛ ئەم دەرگایانە بە دەرچوونە بەرەو ناو بازنەی دووەمی ژیان، بازنەی مەرگ. پەمان دەەن، ئەگەر ژیان بە پەی نەژیاین، ئەگەر عەشق یاساغ و قەدەغە بوو، ئەوە ژیان دەبەتە مەرگ و عەشقیش دەبەتە یادەوەری و چیەکەکی تراژیدی کە لە یادەوەریدا دەمێنێتەوە. لە رەگای هونەری باڵاوە، هونەرمەند کارەکتەرەکان دەژێنێتەوە، دەیانهێنێتە گە و رزگاریان دەکات لە حوکمی ئەوانیتر، لە زیندانی عەشیرەت و خێل کە کەسپ بوون لە بەردەم عەشقی شەم و وەلی دەوانەدا. کاتە لە بەرامبەر تابلۆکە لە روخساری شەم رادەمێنم، دەیبینم کە دێتە گە و لەگەم دەدوە، ئاهەکانی ژنبوون و عەشقم پێدەەن، پەمدەەن کە ژن لە عەشقدا دووجار قوربانییە: جارێک بە دابڕان لە خەشویستەکەی و جارێکیش بە حوکمدانی لە خەیاڵی گشتیدا کە "بە مروەتی و بەباکی" وەنای دەکەن. لە کەمەگە داخراو و لەناو مرۆڤ لە قالبدراوەکاندا، عەشق تراژیدیایە و ژنیش کارەکتەری سەرەکیی ئەو تراژیدیایەیە. شەم نەک هەر نەگەیشت بە عاشقەکەی، بەڵکو لە خەیاڵی گشتیی پیاو/کەمەگە وەک بەباک و سارد و بە مروەت وەنا کرا، ئەمەش بە پلەی یەکەم لەبەرئەوە بوو کە ئەو نەیتوانیوە گوزارشت لەخەی و خۆن و ئازار و ئارەزووەکانی خەی بکات. کاتە هونەرمەند رەبوار سەعید لە رووبەری تابلۆیەکی تایبەت بە یادی وەلی دەوانە زیندووی دەکاتەوە، شەم فراژوو دەبە بە ئاستی وتن و درکاندنی راستیەکان، دەبەتە پنتی گەرمایی رەنگەکان و لە چەقی رووبەری تابلۆکەدا رەشنایی

خەیمان پێدەبەخشێ. ئایا ڕەبوار سەعید لەم وێناکردنەی شەمدا دەیەوێ نادادوەرییەکانی مەژوو ڕاست بکاتەوە؟ وەڵامی ئەمە نازانین، بەڵام دەزانین کە ئەو ڕووانینمان دەگۆڕێ بۆ شەم و وەڵی و عەشق لە کەمەنگێ داخراوەکاندا. دیمەنەکانی چینی ژنڕەوەش ناسروشتین، ئەمەش بۆ مانای ئەوە نییە کە دیمەنی سوریالیستی بن، بەڵکو هەروەکو ئێپلینیەر دەربارەی هونەری مارک شاگال دەڵێ، دیمەنەکن کە گەورەترن لە واقیع، تێجاوزی واقیع و سروشت دەکەن. لە تابلۆکە بۆ گشتی، هەڵکان لار و گۆشکان بۆ جووڵە و ڕەک نین، ئەمە جگە لە ستایلکی هونەری، خاسیەتکە لە لای هونەرمەند چێشنی ڕەتکردنەوەی قەدەر و تەکان بەرەو پێشەوە، واتە بۆ پێچەوانەی هەڵە و ئاراستە سڕپێنراوەکان (لە ڕووی هونەری و لە ڕووی کەمەڵایەتیشەوە) دەربڕینی ناڕەزایی بەرامبەر بۆ دیفاکتۆی هونەری و کەمەنگێیی. ئەم خاسیەتە و زاڵیی ڕەنگ گەرم و زیندووەکان هاوتا لەیەک کات سیمای مەدەرنیتی و سیمای لەکالی و کوردەواریی هونەری ڕەبوار دەردەخەن. ڕەبوار کە بەوانامەی دکتۆرای لە هونەری تێشکیلی لە زانکۆی میدیەسکس وەرگرتووە، جگە لە ئەزموونی تابلۆ و وێنەکێشان، لە تیۆریی ڕەنگیش پسپۆڕە. ئەو دەزانێ کە تێکەڵکردنی زەرد و شین، بەیەکگەیاندنی جەمسەری گەرم و ساردی بوونێ، تێکەڵکردنی کۆنتراستەکانێ، بەیەکگەیاندنی جەمسەرە جیاوازەکانی گەردوونێ، بەیەکگەیاندنی مرۆڤکانە لە ئاستە جیاواز و جەندەریەکاندا، بەیەکگەیشتنی ژن و پیاوە، یین و یانگ بە پێی فەلسەفەی تاویست. ئەمەش واتە یەکبوون، واتە وەحدە و تەکامۆ و یەکتری تەواوکردن، چونکە بە پێی فەلسەفەی ڕۆژهەڵاتی، ڕاستە ژن و پیاو، یین و یانگ، دوو کاتیگۆریی گەردوونین، وەک دوو ئەتەم، بەڵام بەجیا و لە دەرەوەی یەکتری وەک دووانەکی بوونیان نیە، بەڵکو لە تێکەڵبوون و یەکبووندا تەواو و پڕ دەبن و دەگەن بە تەکامۆ.
ڕەنگ لە لای ڕەبوار بە لایەن نییە، بەڵکو بە شێوازێکی درامیانە بەکاریان دێنێ. ئەو ڕەنگە ساف و سروشتییەکان تێکەڵ بە ڕەش و خەڵەمێشی دەکات و دەیانباتە دەرەوەی سنوری بە لایەنی. زەرد و ڕەنگە ڕۆشنەکان ڕووناکتر دەبنەوە و لە تەنیشتیان چەند چینێک لە تەنی تەخ دەخولقێنێ کە بە لەمسەیەک لە ڕەنگە ڕووناکەکان ڕۆشنایەکی نوێیان پێدەبەخشێ. ئەمەش جووڵەیەک دروست دەکات لە تابلۆکە کە جگە لە جووڵەی هەڵە و هەما و فیگۆرەکان، دەبێتە جووڵەی سەبەر و ڕۆشنایی، جووڵەی گەرمی و ساردی. هەمووی پێکەوە هارمۆنییان لەدەژێ کە چاو ختوکە دەدات و نیگا دەوروژێنێت و ڕۆح دەهێنێتە خرۆشان. ئەم هارمۆنییەی ڕەنگ بەر هەموومان دەکەوێ،

هەوومان دەگرێتەوە بە منداڵ و گەورە و کورد و ناکورد؛ سەرەڕای جیاوازیی تەمەن و ئاسۆ و ڕەگەز و بۆچوون، جیاوازیی تێگەیشتن و ڕووانینەکان پێکەوە کۆدەکاتەوە. ئەمە خاسیەتێکی سەرەکیی تابلۆکانی ڕێبوار سەعیدە. تابلۆی ‘پەیامی خۆشەویستی’ و چەند تابلۆیەکی دیکەی ڕێبوار کە ماڵێکی منیان ئاوەدان کردۆتەوە، زەرجار دەبنە شوێنی سەرنج و گفتوگۆی میوانە بیانییەکانم بە فەڕەنسی و ئینگلیز و ئەمریکی و هیندیی و مەکسیکی و چینی و سکاندناڤیەوە، بە پیر و گەنج و مەردمندااڵوە، کە دێنە ژووڕەوە سەیری تابلۆکان دەکەن، یەکسەر بەر ئاو جوانی و هارمۆنیایی دەکەون و بە سەرسوڕمانەوە گوزارشت لە ئیستێتیکای تابلۆکان دەکەن، هەست بە ئارامییەکی دەروونی و ڕەحی و وزەیەکی پۆزەتیف دەکەن، هەروەک لە بەرامبەر تەکامۆ.

تابلۆی ‘پەیامی خۆشەویستی’ وابەستەیی ڕێبوار سەعید بە شیعر و خۆشەویستیی ئاو بە جیهانی وێلی دەوانە پیشان دەدا، گوزارشتە لە خۆشەویستیی هونەرمەند بە ئەدەب و کولتووری خۆی، هی زێدی خۆی و نیشتمانەکەی. شیعر ئامادەییەکی گەورەی هەیە لە تابلۆکانی ڕێبواردا، ئەمەش هەر سێ قۆناغی ژیانی هونەری ڕێبوار سەعید دەگرێتەوە. ئاو وەک شاعیر کەمتر دەردەکەوە، بەڵام خۆی شاعیرە و خاوەنی دیوانە. کەم کەس ڕێبوار وەک شاعیر دەناسە، بەڵام ئاوەی بە وردی و چاوی هونەرییەوە سەیری تابلۆکانی بکات، شاعیریەتی ئاو بەدی دەکات کە لە تابلۆکان دەرژێت.

لە کۆتاییدا، دەمەوێ ئاوە بڵێم کە ڕێبوار سەعید ڕاوت و بزووتنەوەیەکی هونەری تاک و دیاریکراو پێیەو ناکات. هونەری ئاو تێکەڵییەکی هاوسەنگە لە ڕاوتە جیاوازەکانی وەکو ڕیالیزم و ئەبستراکت و گەشە هەندەسییەکانی کیوبیزم و کاریگەرییەکانی هونەر و مۆزایکی ڕۆژهەاتی و فەرم و ڕەنگە گەرمەکانی کوردی و کەسای کاتالیکی و ئیستێتیکای منداڵی و فیگەری شاگالی.

سێپتەمبەری ٢٠١٦

تێبینی: ئەم وتارە لە هەفتەنامەی ڕۆخنەی چاودێر بە دوو بەش باوبۆتەوە، لە ڕۆژانی ١٩ و ٢٦ ی سێپتەمبەری ٢٠١٦

# نەریتسالاری … کوردستان عومەر

نەریتسالاری کۆمەڵە یاسا و دابونەریتێ مرۆڤکان بۆ درێژایی کات لە کۆمەڵگە بۆ ڕاییدان بە دیاردەیەك پێوی لێدەکەن. لەکۆمەڵگە دواکەوتووکان بۆتایبەتی کۆمەڵگەی ڕۆژهەڵاتی دیان دیاردەمان هەیە، وەکو نەریتێك بەسەر خەڵکی کۆمەڵگەدا سەپندراوە، بۆتایبەتی ژن. ژن ناچار دەکرێت بە چوونە ژێر باری کۆمەڵك دابوونەریت و یاسا و ڕەسای کۆن و باو بۆ جێبەجێ کردن و ئەنجامدانی کۆمەڵك ئەرك و هەڵسوکەوت و عادەت و لاساییکردنەوە کە لە پێسەیەکی دوورودرێژی ڕابردووەوە ماونەتەوە. چەندفاکتەرێکی وەکو ئایین، بیرکردنەوەی کۆمەڵایەتی، ئابووریی و ناهووشیاریی تاکەکانی کۆمەڵگە ڕۆیان لە چەسپاندن و بەرهەمهێنانی ئەو نەریتانەدا هەیە. زۆربەی ئەو نەریتانەی لەناو کۆمەڵگەی کوردیدا هەن، لە بەرژوەندی پیاوداین و دژ بە ژنن. هەر ئەو نەریت و یاسایانەی کۆمەڵگەیێ دەسەلات و هێزی بە پیاو بەخشیوە و هەمیشە ژن وەکو خزمەتکار و کۆیلە سەیکراوە. واتە پیاو بە پشتیوانی ئەو نەریت و ئایین و ڕەسایانەی ناو کۆمەڵگە ناتوانێ ڕەفتاری وەها بەرنابەر ژن بکات. بەگوێیشمان بە ئەوە هەموو پیاوانی دنیا لەرووی جەستە و پێکهاتەی فیزیکییەوە وەکو یەك لە دایك دەبن وەکو ڕۆگەزی نێر، بەڵام ئەوە نەریت و ئایین و پەروەردەی ئەو کۆمەڵگایێیە ڕۆڵی لە پێکهاتەی بیرکردنەوە و عەقڵی ئەو پیاوە دەگێڕێ و ئاراستەی دەکات. هەر ئەم نەریتانەن ڕێگەبان لە ئاراستەکردنی باوک و برا و مێردی ژنان و کچانی کورد هەیە، دەبینین چەن ژنان و کچان دەبنە قوربانی ئەو نەریتانەی کۆمەڵگەی کوردی بەرهەمی هێناون. نەریتسالارییە چەن دەسەڵاتی بەسەر عەقڵی پیاوی کورددا هەیە و زۆر بە ئاسانی پیاوی کورد بەیار دەدا، خوشکی، ژنی، کچی بکوژێ یان سزای بدات.

هەمیشە ژن قوربانی دەستی ئەو چەمکە قێزەونە بووە یا بە مانایەکی تر ژن قوربانی دەستی پیاو بووە بەهۆی سەرشێکردنیان بە نەریتسالاری, لەناو کۆمەڵگەی کوردیدا هەمیشە ژن قوربانی یەکەم بووە بە نموونە کاتێك کێشەیەکی کۆمەڵایەتی لەنێوان دوو کەس یا دوو هۆز یا دوو گوند دروست بووە دواجار ژنێك کراوە بە قوربانی و لەسەر حیسابی سنگی ژنێك باوەشکی پیاوانەیان کردوە بەیەکدا، بە ئەوەی بچووکترین حیساب بە هەست و نەستی ئەو ژنە داماوە بکرێت. ئەم جۆرە نەریتپارێزیە یا نەریتسالاریە تا ئەو دەقەی ئێستاش بەردەوامە ئەگەرچی تاڕادەیەکی کەم کەمی کردوە بەڵام هێشتا ماوە. هێشتا لای زۆر پیاو پێناسەی ژن بریتیە لەو مرۆڤەی کە پێویستە لە

ماڵەوە بێت و کاری تەنها دەرپەڕاندنی منداڵ و خزمەت کردنی مێرد و گەرمکردنی دیوەخانی پیاوەکانە, هێشتا زۆرێك بە نەنگی دەزانن ژن فەرمانبەر بێت, چالاکوان بێت, نووسەر بێت و لە کێڵ و کێبونەوە و سیمینارەکاندا بەشدار بێت. لێرەوە شێوەی ژنانی چالاکوان و ژنانی هوشیار لە کۆمەڵگەدا بە پلەی یەکەم بەرانبەر ئەو نەریتسالارییەیە، چونکە تاکوو ئەو عەقڵیەتە نە گۆڕێت، ناتوانی عەقڵی پیاوی کوردیش بگۆڕێت، ئەو نەریت و پەروەردە کۆنانەیش بەشێوەیەکی زۆر قووڵ ڕەگی لە هەست و عەقڵی پیاوی کورد داکوتاوە، لە ڕێگەوە هەوڵەکانی شەڕش و خەباتێکی مەدنیانەی زۆری دەوێت، چونکە دەبێ لەسەر ئاستی پەروەردە و هووشیارکردنەوەی تاك کار بکرێت. سێ پایەی زۆر گرینگی ژیان کە ئایین و نەریت و دەسەڵاتن، هەر سێکیان پاڵپشتی لە پیاو و هەزی نێر دەکەن. لەم ساڵانەی دواییدا حکوومەت زۆر شەرمنانە باسی یاسای تۆندوتیژی دژ بە ژنان دەکات، بەڵام هەر ئەو کەسانەی یاساکانیان داناوە و دەریدەکەن لە کابینەی حکوومەت ژن و کچکانی خۆیان کردووە بە کۆیلە و لە چواردیواری ماڵیان داناون، لەلایەکی دیکە هەر ئەو کەسانە شەوکانیان بە ژن و کچ دەڕازێننەوە، ژن و کچ بە تەکردنی حەز و ئارەزووە سێکسییە لەبن نەهاتووکانیان بە کار دەهێنن. هەروەک لە وتارێکی پێشوومدا باسم کرد ڕێکخراوەکانی ژنانیش پاشکۆی حیزبن و حیزب ئاراستەیان دەکات. هەر ئەو ژنانەی لەو ڕێکخراوانەی بەناو ژنان کار دەکەن، سەرکەکەیان، کە پیاوە بە پیرەزی دەزانن. زۆربەی ئەو ژنانەیشی لەو ڕێکخراوە بەناو داکۆکیکردن لە مافەکانی ژنان لە حیزبەکان بوونەتە قوربانی و بە تەکردنی حەزی سێکسی و کاری حیزبی وەکو کۆیلە بە کاردێن. ئیدی ژنێک لە ڕێکخراوێکی وەهادا چێن دێت باسی مافەکانی ژن دەکا؟ چێن خۆی بە داکۆیکردن لە مافەکانی ژنان دەزانێ؟ کە خۆی هێشتا لەژێر کاریگەری نەریت و پڕۆگرامی حیزب و سەرکدا بێت.

---

# شەشێک بە کەرامەت ... شەشێک بە کەرامەت

ڕاوچیەکانی دەسەڵات لە کوردستان، پێش ئەوەی موچە بکەن بە نیوە و چارەک، کەرامەتی ئینسانی و شکۆی هاوڵاتیانیان کرد بە ژمارەیەکی

دیارنەبوو، لە کۆمەڵگایەکدا کەرامەتی ئینسانی تاکەکان بوویە بارمتەی ژیانیان، ئیتر زۆر سانا موچە و کارەبا و ئاو دەبێتە داواکاری و شیعاری خۆپیشاندانەکانمان.
ئاستە تاشینی سەر و برۆی (هەمن عبدولخالق) لە لایەن قارەمانەکانی (پارتی دیموکراتی کوردستان)، لەلەوی کۆمەڵایەتی و تێگەشتنی خەڵکیەوە، نیشانەی ئێتک کردن و شۆوازێکی باڵای سوکایەتیە، بەڵام بەبەوای من ئەو هەڵوێستە قیزەونەی کە دەرهەق بە (هەمن عەبدولخالق) کرا، بەوانامەیەکی گەورەیە بە نمایشکردنی دەسەڵاتێک کە هیچ بەهایەک و کەرامەتێکی ئینسانی نیە، (هەمن) تووانی ئەو بەوانامەیە وەربگرێت کە بازرگانەکانی دەسەڵات پێیانبەخشیوە، بەوانامەی بەرژەوەندی جیاواز لەگەڵ دەستەڵاتێکی گەندەڵ و بێناونیشان،(هەمن) پێی ووتین ئەم چ دەسەڵاتدارێکی نائینسان و کۆنەپەرستمان هەیە، تاشینی سەر و برۆی (هەمن) وەڵامی سەرکوتکردنی (کەرامەت)ە ، بە شیعار و داواکاری (موچە).
کۆمەڵگا کاتێک ئالودەی دەبێت بە شیعاری (نانم نیە، موچەم نیە)، هاوڵاتیێک کاتێک لەبەردەم شاشەکانی تەلەفزیۆنەوە دەگەری و گیرفانەکانی هەڵدەگەڕێتەوە، ئەم کردەوانە بەرهەمی ٢٥ ساڵ کاری چەو پێی (یەکێتی و پارتی)ە لەسەر سایکۆلۆژیەتی ئینسانەکان، بە نابووت کردنی کۆمەڵگا و دەستەمۆ کردنی، تاکێک پێش ئەوەی بگری سانسەری (کەرامەت)ی کراوە، هاوڵاتیێک پێش ئەوەی برسی بێت یان تینوو، سەرچاوەی ئیلهام و ئیرادە و (کەرامەت)یان لە کۆمداوە، هیچ ڕێگایەکمان نیە بجگە گەرانەوەی ئەم (کەرامەت)ە.
ئەم دەسەڵاتە زۆر بە وریایەوە لەهەناوی کۆمەڵگاوە، پەداویستیەکانی سەقامگیری و مسۆگەرکردنی پایەکانی دەسەڵاتێکی خۆی بەرهەمهێناوە، یەکێک لەو فاکتەر و سێکتەرە گرنگانەی کۆمەڵگا، کە دەستەڵات لە مانگەنیەداوە و کردویەتیە بارمتەی ژیانی هاوڵاتیان، کارکردنە لەسەر بێبەها کردنی(کەرامەتی ئینسانی و ئیرادەی تاک)، ناڕەکخراوبوون، نەبوونی شیعاری ئینسانی و ئاسەی سیاسی ڕەشن، منالی ئەو منالدانیە کە دەستەڵات لە هەناوی کۆمەڵگاوە دەریهێناوە.
لە کۆمەڵگایەکدا کە مافی (موچە، ئاو، کارەبا) بە هاوڵاتیان بێتە خەوێک و خەیاڵێکی ئەفسوناوی، هاوڵاتیێک لە دەربەندیخان لەبەر ئەوەی ٣ ڕۆژ ناتوانێت شیر بە منداڵەکەی بکێت، ئەیووت ٢٧/٩/٢٠١٦ لەڕۆژی خۆپیشاندان خۆی بسوتێنێت، بەڵام بەرپرسێکی سەربازی لە (قبرەص) تەنها لە شەوێکدا (٩١ دەفتەر دەلار) بە قومار بدۆڕێنێت، ئامادەکردنی زینیەت و هەشی خەڵک بە ستایلێک لەم ژیانە، قبووکردنی جۆرێک لەم هەوا و ڕەفتارانە، سەرچاوەکەی

بەئیرادەکردنی کەمەگا، بەبەها کردنی مافی ژیان و پێشێلکردنی (کەرامەت)ی ئینسانە.
پێش ئەوەی داوای (پەداچوونەوەی موچەکانمان) بکەین، ئەبەت داوای گەلانەوەی (کەرامەتی ئینسانیمان) بکەین، مەبەست لە (کەرامەت) تەعبیرێکی ئەخلاقی نیە، بوونی (کەرامەت) بەمانای شکۆی ئینسان، ئینسانێک کە دەبەت بژی و خاوەن ماف و پەداویستیەکانی بەت، (کەرامەت) بەمانای ئەوەی قبوڵی نەکەین، کە گومان لەدەبەت دەکەن: پەنجا بەرکەوتوی چەکی کیمیاوی لە هەڵەبجە سەربیان بە مەرگ گرتوە، (کەرامەت) بەمانای بەرپرسیاریەتی لەبەرانبەر چارەنوسی ئینسانی کەمەگا بەهەموو بەها بەرزەکانیەوە.
ئەگەر ئینسان و (کەرامەتی ئینسانی) لە کەمەگای کوردستاندا، لەسایەی دەستەڵاتی (یەکەتی و پارتی)، واتە خاوەن کەمپانیاکانی سیاسەت کەشکی هەبووایە، نەماندەتوانی گوبیستی هەڵاجکردن و فرۆشتنی دەیان منداڵ بوینایە لەلایەن خەزانەکانیانەوە، نەماندەتوانی فەدانی دەیان کەرپەی تازە لەدایکبوو وەک شنەی بایەک بەلای گومانداغ گوزەر بکات، ئەمە پەویستمان بە خەپیشاندان نیە بە موچە، موچەی بەاومان لە (کەرامەت)ی گەلاومان بەدەستدەهێنەوە، پەویستمان بە شەشکە بە گەلانەوە و مسۆگەر کردنی پاراستنی (کەرامەتی ئینسانیمان)، کاتێک بوویندەوە بە خاوەنی (کەرامەت) کە دەستەبات بە قیمەتی سەرمایەیکی گەورە، نیشانەی پرسیاری لەسەر دروستکردوە، ئەوە بەدنیایەوە هیچ هەزێک ناتوانەت، موچەکانمان بە چارەک و نیوە وەک خەر و سەدەقە پەبفرۆشتەوە.
لەدوای ٣١ی ئابی ساڵی ١٩٩٦، (پارتی) بەیاریدا موچەی مانگێک دابەش بکات بەسەر مامەستایانی سنوری دەستەڵاتی (یەکەتی)دا، ئامانجی (پارتی) لەم هەنگاوە، گاڵتەکردن بە ژیان و بژێوی مامەستایان و، ململانێی نێوان دوو ئیدارەی (سەوز و زەرد)بوو، داهاتی کوردستان سەروەت و سامانی کەی گشتی کەمەگای کوردستانە، بەڵام بازرگانەکانی دەستەبات دەیکەنە شاباشی گاڵتەکردن بە (کەرامەت)ی هاوڵاتیان.
(یەکەتی) هەموو بازگەکانی پەکرد لە ئاسایشیی خەڵکی ناوچە جیاوازەکان، بە ئەوەی ئەو مامەستایانە بناسنەوە کە دەیانەوەت بەڵێن بە سنوری (پارتی) بە وەرگرتنی موچە، ناوەڕاستی نەوەدەکان هەژگارێکی زەر سەخت و گرانیەکی بەسەڵن و نەهامەتیەکی سەرسوهێنەربوو، (پارتی) ئەم هەکارانەی کرد کەرەستەی ململانێی ئیدارەکان، مامەستایانیش بوونە ئەکتەری بەهەڵەی و نائینسانیبونی دوو هەزی (کەرامەت)کوژ.
مامەستایان بەئەوەی بگەنە (هەولێر) دەیان چیرۆک و سیناریۆیان

دروستکردبوو، بە ئاوەی لە بەخشندەی ژەهری موچەکەی (پارتی) و ئیهانە و سوکایەتی (یەکەتی) ڕزگاریان ببێت، ئەبێت دەیان درێ بکەیت بە ئاوەی بە موچەیەک بگەیت، دەیان سوێند بخەیت کە مامۆستانیت، ئەبێت پێناسی (یەکەتی مامۆستایان) لە لیباسی ژێرەوەی منافیکەت بشاریتەوە، چ فەرهود کرنکی (کەرامەت)ە.
کەسێک کە خەی ڕەشتبوو بە وەرگرتنی موچەکە ئەم چیرکە واقیعییەی بە گەڕامەوە، وتی: مەلایەک لە پاڵما دانیشتبوو، مەزارەی سپی و جبەی لەبەردا بوو، وتی: بەهەی ئاوەی من منافیکم پێبوو،، مەلاکە یاری و قسەی بە منداڵەکەم دەکرد، وتی: کە گەشتینە بازگەیەکی (یەکەتی) لە مەلاکەیان پرسی بەچی ئەڵێیت بە (هەولێر)؟، مەلاکەش وتبوی:خوشکەکم خوێندکاری زانکۆیە و توشی ئەوداوەکی ئەتەمبێل بووە و منیش ئەڵێم بەدەمیەوە!!!!!.
بە بۆیانی ئەو مامۆستایانەی کە لە بازگەکان دەربازیانبوبو و گەشتبونە هەولێر، لەوێشەوە بە ئەو دەزگا حیزبییەی بەناوی ئیدارەوە موچەکانیان دابەشکردبوو، لەو شوێنە کەسەکە مەلاکەی دوێنێی دیبوو بە کراس و پانتەڵەوە، کەسەکە لێی پرسیبوو تە مەلاکەی دوێنە نیت لە پاڵما دانیشتبویت ؟، مەلاکەش وتبوی: بەڵێ ئەوم، بۆیە خەم کرد بە مەلا بە ئاوەی لە بازگەکان نەمگرن، نان نیە ماڵەکەمدا و زۆر موحتاجم، هاتووم ئەم موچەیە وەربگرم و سوچەکی ژیان و کەموکوڕیەکانی ماڵەوەمان بە پێبکاتەوە.
ئەم چیرکە پڕمان ئەڵێت:(کەرامەت)یان کردینە نیشانەی تیرکانیان، پاشان موچەکەیان پێداین، ئەم چیرکە پڕمان ئەڵێت: چۆن ژیان و (کەرامەت)ی ئینسان لە نێوان دەستەڵاتی (یەکەتی و پارتی)دا، کەوتۆتە نێوان بەردی دەستەڵاتکانیان و، هیچ بەهاو شکۆیەکیان بە ئینسان نەهشتۆتەوە، دەستەڵاتێک مامۆستا بکات بە مەلا بە موچەکەی، دەستەڵاتێک ئینسان وەک داشی دامەی مەرامە سیاسی و ناشیرینەکانی خەی بەکاربهێنێت، بەجگە شەشی گەانەوەی (کەرامەت) هیچ ڕەگایەکی تری لەبەردەمدا نیە، شەشی گەانەوەی (کەرامەت) واتە لەبنەوە هەڵتەکاندنی ئەم سیستەمە و کۆتایهێنان بە دەسەڵاتی یەکجاری (یەکەتی و پارتی).
هیچ شتێک لەوە ترسناکتر نیە کە دەستەڵاتێک گوێ لە داواکاری و داخوازیەکانی هاوڵاتیان نەگرێت، وەک ئاوەی هیچ لەوەش ترسناکتر نیە کە هاوڵاتیان فریو بە پەیمان و چەواشەکاری دەستەڵات بخۆن، ئەبێت خەڵک بە دەسەڵاتی پڕۆ و ئۆپۆزسیۆنی دوێنێ چاوبەست نەبێت و بە شیعاری (کەرامەت، کەرامەت) بە بۆیانی بەوانێت، بە گەانەوەی (کەرامەت) بە ئینسانکان و شەشی گەانەوەی (کەرامەت)، ئینسانکان دەگەڕێنەوە جێگاوەکای کەمایەتی خۆیان، هیچ

ئینسانێک مەجبور نابێت سیما و کەسایەتی خۆی بە موچەکەی بگۆڕێت، شۆشە گرانوەی (کرامەت) هێگایەکە بۆ گۆڕانوەی بۆچوونەکانی ئینسانیەکان و ژیانێکی ئارام و ئاسودەی هاوچەرخ.

**هیدایەت مەلا عەلی**
٢٧/٩/٢٠١٦

---

# بەرهەستکار و دەستەواوکەری یەکدین … شوان حەسەن

– حیزبەکانی کوردستان، ئەگەر لە قسە کۆمەک جودا بن.. بۆچی لە راستییدا هەموویان هاوڕان لەسەر مانوەی ئەو سیستەمە!
– خوەندنوەی من وا نییە، چونکە تۆ لە دەرەوەی حیزبەکانوە قسە دەکەی.. ئەمن لەبەر ئەوەی ئیشم لەگەڵ چەند حیزبێک کردوە پتر ئاگادارم کە زۆر دوورن لە یەکدی و دەتوانم چەندان بۆچوون بۆبنمەوە.

بۆچوونکانی هی ئەوە نەبوون مرۆڤ سەری خۆی پێ بئەشێنی.. ئاخر حیزبەکانی کوردستان هەندێ لە دژی یەکدی دروستبوونە بە چارەگی ئەوە وەک پێویستیەکی کۆمەڵایەتی دروستنەبووینە، ئەوە لە کاتێکدا لای هەموو کەس ئاشکرایە کە دروستبوونی حیزب وەک پرسیەکی ئاسایی پێویستبوونە کۆمەڵایەتیەکەی دیاریدەکا، بۆیە لای خەمان کۆمەڵێک بە خەیان چەند هەیەک دیاردەکەن.. ئیدی ئەو لایەنگرانەی بە دوای گەرمکردنی بازاڕاوەن دەیقەزنەوە و حیزبێک دادەمەزرێ.. پاشان وەک پیشەی هەر کاتێکیان ئەو کارەیان بە ناوی نیشتمانپەروەری و چی و چی بەسەر خەڵکی ڕشوەووتدا دەفرۆشنەوە.

لە هەشتایەکان پێشمەرگەیەکم دەناسی سیناریۆیەکی زۆر جوانی دروستکرد؛ کاتێک چەکەکەی فڕێدا و گوتی: "چیدی براکوژیی ناکەم"! تەوانی ئەو بیارەی وەک هەوڵستێکی شۆشگێڕیی بەسەر خەڵکدا بفرۆشتەوە، بۆیە ئەم ڕاستییەکەمان دەزانی بۆیە ئەو گرنگییەمان پێنەدا؛ هۆیەکەی ئەو بیاردانەی ئەوە بوو کە باوکی خۆشویستەکەی پێگوتبوو بە مەرجێک رازییەبم ئەو هاوسەرگیرییە سەربگرێ کە واز

لە پشمەرگایەتی بهێنی. ئیدی ئەویش ئەو بیانووی قبوڵ!

دیارە ئەستاش ئەو نموونانە هێندە زۆرن بەڕام نە حەوسەڵەی ئەوەمان هەیە وەدوایاندا بچین نە پەویستیش دەکا.. چونکە کەمەناسان لەمژە ئەویان یەکلاکردەتەوە کە لە ژێر دەسەاتی دیکتاتۆردا کەمەی دووەوو دروستدەبێ، بەڕام ئەوانەی ئەستا شەویەکی نیشتیمانپەروەری دەدەنە ئەو دووەوویی؛ لەرە و لەوە گوت لەدەبێ:
– ئیدی ئەو هەموو گشەسەندنە ئابووریە نابینی؟
– ئەرە دەیبینم.. ئیدی ئەوە نیە بە کارەسات بەسەر ئەو میللەتەدا شکاوەتەوە.
پشیمان بومەوە بەو زمانە بریندارکەرە وەڕامم داوە، نازانم چەندی دیکەی دەوە ئاخاوتنەکانمان دوور بە لەو زمانە زبر و شەشگەڵە، ئەگەرچی من خەم زۆر کەشس دەکەم وا نەبم.. بەڕام ببوورن نەمتوانی.

– پەش ئەوەی شت بە خەڵک ررونبکەیەوە کەمێک کات بە خەت بدە بە ئەوەی بزانی دەتەوە چی بەڵێی و چیت دەوە، ببوورە.. لە شیوەی تە زۆرمان دی.
بەخەنازینەکەیم پێ ئاسایی بوو کە چەندین حیزبی کردوە.. لە کەسی لە پێچینەوەی لەگەڵ ناکا کە بەچی ئەو هەموو حیزبەی گەیوە! جگە لەوەش خەڵک هێندەی ئامادەن گوێ لەو بگرن.. ئامادەنین گوێ لەو کەسانە بگرن کە ناپاکییان لەناکەن! وا مەزانە لە بەهودیەوە قسە دەکەم چونکە ٢٥ ساڵە ئەوانەی نەو دەسەات بە پێی بەرژەوەندییە کەسیی و حیزبییەکانی خەیان ئەمبەر و ئەوبەر دەکەن، کەچی نە ئەوان داوای لێبووردن دەکەن و نە رووبکردنەوەیەکیش دەدەن، نە کەسکیش لێیپرسینەوەیان لەگەڵدا دەکات!
ئەگەر بە کەسێک بڵێی: "ئەو مرۆڤە دووەوە دونە لە نەو دەسەات بوو" هەروا هەیکانی بەرهەستکاربوونی قسەکردنکانی ئەستاشی بە رووبکەیەوە، ئەوە هەر ئەوەت پێدەڵێن: "دێی.. ئەستا هەوەستی جوانە"!
هێندێک کەس قسەکردن و گلەییکردن بە هەوەست دەزانن، لە با بزانین بە پێوەری ئەو دەسەاتی کوردستان چیە؟ تە بەت هەیە قسە بە هەموومان بڵێی و رەخنە بگری.. تەنیا ئەو کاتە هەڵێی سوور دەبەزنی کە داوای دەرچوون لە بازنەکە بکەی. کاتێک یەکێتی و پارتی کۆشیەک دەکەوتە نەوانیان زۆر ئاساییە کە قسە بە یەکدی دەڵێن چونکە ئەوان هەڵە سوورەکە نابەزنن و بەو قسە بەیەک گوتنانش دەسەاتکیان ناکەوتە مەترسیی.. ئەوان هەوەستی راشکاوانە

بەرانبەر یەک دەرنابەن ڕەخنەی ڕاشکاوانە لەیەک ناگرن بە ئاوەی کۆشکان بە پەی بەرژەوەندیی خۆیک چارەسەر بکەن بۆیکە ئاوان بازاڕ دەکەن نەک سیاسەت.. جا ئەگەر تۆش ئاو قسە بەیەک گوتنانە یان قسەکردنی وەک ڕەخنە و بە بەزاندنی هێڵی سوور بە هەواست و ڕەخنەی ڕاشکاوانە دەزانی ئاو سووچی خۆتە کە بە هێڵدا دەچی.
لە دوای ڕاپەڕینەوە مانەوە لە نێو دەسەڵاتی کوردی مانەوەیە لە سەنگەرێک دژی میللەت.. چونکە هەرچی سامانی ئاو نیشتمانە هەیە ئاوان بەفیڕیان دا ئاویش بە هاوبەشیی لەگەڵ ئاو خەڵکەش و فایلدارانەی تا دوێنێ لەسەنگەری دوژمن بوون و ئاوەش خاونی دروستکردنی ژیانێکی پڕ شکۆمەندیمان لەدەدەزن. ئاوەی خەفەت دەداتە مرۆڤ ئاوەیە کە ئاو کەسانەی بە پاکیی ماونەتاوە ڕێز لە یەکدی ناگرن.. ئایە ئاوە گرێی دەروونییەیان هەر دەبە بەهین داماننی کۆمەڵە؟
بە ئاوەی لە ژێرخانە فەرهەنگییەکەی ئاو دەسەڵاتە بگەین دەکرێ لە هەر دەرگەیەکی دروستکردنی کۆمەڵە بە ژوو بکەوین.. بە نموونە ناشیرینکردن؛ ئاو دەسەڵاتە بە شۆیەکی ڕوون پەماندەڵێ: جنۆو بدە.. جنۆو بدە.. تا بتبینم! فەرهەنگی ناشیرینکردن ڕەگی زەر قوول ڕەچوە، (مام جەلال) ئاو پیاوەی بوە بەناوبانگە وتوژ لەگەڵ نەیارەکانی دەکا و لە زمانی گفتوگۆ دەگا، ئاو کاتەی سەکەی ئازادیی دروستدەکا لە باخی ئازادیی.. ناڵێ بەڵێن بە ئازادیی ڕەخنەم لێبگرن بەڵکو دەڵێ بەڵێن بە ئارەزووی خۆتان قسەم پێبڵێن! قسە پێگوتنیش خۆی هەر جنۆوە.
بە ناو چەپەکانیش کە لە نێو دەسەڵاتن.. نووسین و لێدوانەکانیان بەشێکە لە فەرهەنگی ئاو قوتابخانە کۆنەی لینین و ستالین کە زمانێکی زبریان هەبوو و لەسەر بنەمای هەڵنەکردن لەگەڵ یەک دامەزرابوو، پێویستە ئاوەش بڵێین کە ئاوانە تەنیا ڕابردووەکیان لەگەڵ چەپ هەیە.. دەنا گەمەی ئەستایان دیار و ترسناکە.
ئیسلامی حیزبیی و ڕەکخراو زمانێکی هەندە پڕ شەرمیان هەیە مرۆڤ شەرم دەکا قسەکانیان بگێڕتاوە، ئەگەر سەیری مێژووی ئاو باشوورە بکەی لە دوای ڕاپەڕینەوە تا ئەستا یەک کەسایەتیی دینیی نیشتیمانییان تێدا نابینیەوە، ئەگەر لێرە و لاوەش جاربارێک گوێبیستی ئاوە بووبین پیاوێکی دینیی ڕەخنەی لاو دەسەڵاتە گرتبێ.. ئاوە زۆری نەبردوە گەمەکەی ئاشکرا بووە، هەر ئاوەیە کە لە سەرەتادا دەیوە خەڵک لە خۆی نزیک بکاتاوە بەڵام لە بازنە گشتییەکە دەرنەچن.. ئیدی کە پێگەیەکی بە خۆی دروستکرد دەڵێ: "ئایە دەسەڵاتێکی گەندەڵ باشتر نییە لە (شەریعەت)ی داعشیی؟"، دەسەڵاتی سیاسیی لە ڕەی ئاو کەس و دەستاوە توانیویەتی کەی ئاو شکیانە

بشکێنێ کە تاکی کورد وایدەزانی لە دینەوە بۆی ماوەتەوە، هەرچەندە ئێمە بە خۆم دڵنیایم ئەو جوانییانەی لە کەڵەکەی کوردییدا هەن هیچ پەیوەندییان بە دینی ئیسلامەوە نییە بەڵکە زۆر پێشی هاتنی ئیسلام کۆمەڵگای کوردیی هەبووە، (دەکرێ لە نووسینێکی دیکەدا بە دوور و درێژی قسەی لەسەر بکەین) تەنیا هێندە دڵنیام کە تێگەیشتنی کورد بۆ دینی ئیسلام مێژووێکی دووری نییە.. ئیسلامیش وەک ئایدیۆلۆژیا توانایەکی ئەوتۆی نییە لە رووی پەروەردەوە بەکو پتر بەکارهێنانی زمانی هەیە.
کەی ئەو دەستە و کەسانەی دەستاتێکیان بە خەیان دروستکردوە کاریان ئەوەیە لە ڕەی دروستکردنی چەندین و سیناریۆ و ململانێوە نەبێن درز لە سیستەمەکەیان دروست ببێ.. بە هەموو توانایانەوە دژایەتیی بچووکترین هیوا دەکەن کە لەو کەسانە سەرهەڵدەدا، ئەوان چاک دەزانن ئەو هێزی جەیان پێ لێق دەکا ئەوە هزر و تێوانین سەکۆلاریە.. بۆیە بە هەموو شێوەیەک دژایەتیی دەکەن، ئەگەر تەماشای بەرنامەکانیان بکەین دەبینین زۆربەی جارەکان بە ناوی (باسکردن لە دین و سەکۆلار) دینداریەک و بێدینێک دەهێنن و دەیانخەنە بەرانبەر یەک؛ بێدینێکە وەک سەکۆلارێک خەی دەناسێنێ و لە کاتی قسەکانی بەو شێوەیە دەدوێ کە ئەوان دەیانەوێ نەک هەر دین لە دەوڵەت جودا بکەنەوە بەڵکە دەیانەوێ دین لە کەڵەیش جودا بکەنەوە! نیازی بەرنامەکەش تەنیا ئەوەیە کە ئەو قسەیە بکرێ و سەکۆلاریی لە پێش چاوی خەڵک (کە زۆرینەیان بڕوایان بە دین هەیە) ناشیرین بکا و وای پیشان بدا کە سەکۆلاریی بەجگە لە بێدینیی هیچی دیکە نییە!
پرسیارەکە لەبەر ئەوەیە ئایە چەند کەس لە لایەنگرانی (پارتی و یەکێتی و گۆران و شیوعی و یەکگرتوو و کەمەڵە) توانای ئەوەیان تێدایە واز لەو نەشتەرگەریە جوانکاریە بهێنن کە بە حیزبەکانیان ئەنجامی دەدەن و ڕۆژانە لە تەلەفزیۆن و ماڵپەڕ و تێڕ کەمەایەتییەکانەوە خەیانی پێ دەردەخەن؟
حیزبایەتی لە هەرەمی ئێمە لە قەناغێکی ترسناک دایە و دژ بە بەرژەوەندیی گەل و نیشتمان تەواو دەبێ، هیچ حیزبێک لەوانەی لە سەرەوە ناومهێنان جیاوازییان نیە و هەمووشیان پێکەوە هەکاری سەرکەین بە درێژکەشان و مانەوەی ئەو سیستەمە، یەکێک لە خاڵکانی چارسەر گەیشتنمانە بە قەناغێک ئەویش پێیدەگوترێ (لە سەرەوەی حیزبایەتی)، کەمێک بە ئەوەی بگاتە قەناغێکی باشتر و پشکەوتووتر دەبێ بشک لە تاکە چالاکەکانی گەیشتبنە ئەو قەناغە، بگومان کەسانێک گەیشتوون ئەو لایەنشیان ناشیرین کردوە.. واتە لەگەڵ دەسەلات کار دەکەن و خەیان بە بڵایەن دەناسێنن.. بگومان

ئەوانە بەرژەوەندییان لەگەڵ مانەوەی ئەو سیستەمە دایە، بەڵام ئەوەی ئێمە بەستەمە ئەو کەسانەن کە بایکۆتی ئەو دەسەڵاتیان کردوە و بە واتای وشە لە پێناو بەرژەوەندیی گشتیی تێکۆشاون.. نەک ئەوانەی بوونەتە راوێژکاری دەسەڵات یان هەمیشە بازاڕی ڕاگەیاندنەکانیان گەرم دەکەن. ئەو دەسەڵاتە داواکارییەکی ئاسانی هەیە.. ئەویش ئەوەیە کە دەڵێ: "دەرفەتت پێدەدەم قسەم پێ بڵێی بە مەرجێک ڕەواییم بدەیتێ.. واتە لە نەو بازنە گشتییەکە دەرنەچی و هەڵەی سوور نەبەزێنی"!
ئەو سازانەی ئەوروپای دروست کردوە.. دەکرێ هەر وەڵات و ناوچەیەکی دیکە دروستبکا، هزر و هەڵسەنگاندنی سازان ئەوەیە کەمێک پشتگوێ بخرێنێ و.. کامەیان لە بەرژەوەندیی خێزانێک بوو ئەوە دەخرێتە بەرنامەی کار و جێبەجێکردن بە بێ ئەوەی بە حیزبەکان بگوترێنەوە. لە ڕاستییدا هەست دەکەم ئەو پرسیارە سواوە، (ئایە ئێمە هێشتا بیرمان هەیە یا نا؟)، ئەوەی بە من مەبەستە مرۆڤبوونمانە.. چیدی (چ کارەی؟) بە من پرسیار نییە، کەچی ئێستا ئەو نووسەر و سیاسیانەی زەرینەی ڕاگەیاندنی ئەو هەرێمە هەڵدەسووڕێنن توانیویانە ئەو وێنەیەمان پێنیشانبدەن کە مانەوەی ئەو دەسەڵاتە لە بەرژەوەندیی زەرینە دایە، بەڵام ئایە ئەو سیناریۆیە تا کەیە؟ ئایە ئەو هەموو پارەیەی بە تێکشکانی هاوڵاتییان خەرجدەکرێ ئەگەر بە نیوەی ئەو پارەیە بە گەنەوەی شکۆی تاک خەرج بکرابا ئێستا لە قوناغێکی باشتر و ئاسوودەتر نەدەبووین؟ ئایە مانەوەی ئەو دەسەڵاتە و مەترسیەکانی مرۆڤایەتییەمان دەخاتە ژێر پرسیار یا نا؟ چەند سەیرە کە ئەو میللەتەی ئێمە داکۆکیی لە دەسەڵاتێک دەکا کە خاوەنی پێژڕەی نیشتمانیی نییە، بەڵێ دەکرێت مرۆڤ خوەندوەیەکی دیکەی هەبە دەربارەی هەندێک دیکتاتۆری ئێستا و ڕابردوو؛ هەرچەندە ناکرێ مرۆڤ خوازیاری هەبوونی دیکتاتۆرێت بێ.. لە هەر چەندێک بە ئاوان هەڵگری ئایدیاڵێک بوون و لە پاڵ دیکتاتۆرییەکەشیان بە ناچاریی هەندێک کاریان بە خێڕ و نیشتیمانەکانیان کرد.. کەچی ئەوانەی ئێمە نە ئایدیاڵیان هەیە نە هیچ دەسکەوتیشیان دیارە.. ئەوەی دەیکەن تەنیا یاریکردنە بەو گرێیە دەروونییەی کە کورد چەندان ساڵە پێی ناکرێتەوە ئەویش خوونی بەدەوڵەتبوونە، گشتپرسیی بۆتە گاتەجاڕیی و بازاڕی سیاسەتی خیانی پێ دەجوولێنن، باشە ئەو خێڕەکە بە ناپرسە ئەنجامی گشتپرسییە بە چیە و بە کە دەدرێ؟ کاتێک کە میللەتێک تێکەڵی داوای سەربەخۆیی دەکا چ پێویست دەکا تە ئەنجامی گشتپرسییەکت لە دەست بە و بتەوێ بیدەیتە حکومەتی ئێراق کە هەموو دەسەڵاتی خۆی لەدەست داوە و (بەڵێ و نەخێر)ەکەی هیچ لە کێشەکە ناگۆڕێ.. یان ئەنجامەکە بدەیە وەاتانی ڕژاوا کە

بە ئاشکرایی دەڵێن ئەو خەتان نین و چیدی باسی سەربەخۆیی مەکەن! ئایە لە جیاتی ئەو سوپایەکی بەهێزی یەکگرتوو دروست بکەن باشتر نییە؟ بە دروستی ناکەن؟! ئایە لە جیاتی ئەو باشتر نییە ژیان و گوزەرانی خەڵک باشتر بکەن و ماف و ئازادییەکانیان بسەلمێنن و شکۆ و رێزیان بە بگەڕێنەوە کە ئەوانە خەباتی دەبنە هۆکاری سەرکیی و یەکلاکەرەوە بە وەدەستهێنانی سەربەخۆیی، بە ئەوانە ناکەن!؟ ڕوویدان بە دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆ لە دەستی هیچ وەاتەکدا نییە بەڵکە تەنیا لە دەستی ئەو گەلە دایە کە دەیەوێ سەربەخۆ بێ، ئەگەر گەلی کوردیش سەرکردایەتییەکی سیاسیی تازەک لە باری هەبووایە ئەوە بە دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆیی خۆی نە پەویستی بە گشتپرسیی دەبوو نە پەویستی بووە دەبوو داوای ڕوویدان لە وەاتان بکا بەڵکە خۆی ڕەوایی بە خۆی دەدا و پێی خۆی لەسەر ئەو مافی خۆی دادەگرت تا هەموو وەاتان دەزگە نوودەوڵەتییەکان بە ناچاریی دانیان پێدا دەنا.
لەو باردەخۆی ئێستا ناکرێ قسە لەسەر پەکەکە نەکرێ.. بەتایبەتییش وەک ئەوەی هەزەکی گەورەیە دوای هاتنی داعش، بەر لە هاتنی داعش بەشداریان لە قەستنەوەی قەیرانەکانی نەو هەرێم زەر لاوازبوو.. بەڵام سەرکەوتنە یەک لە دوا یەکەکانی ئەو دواییان گەوتینەکی دیکەی بە کورد بەخشی.. پێشەو گوتەنی: "شەنگاڵ خستمی و کۆبانی ڕاستیکردمەوە"، بە گومان سەرکەوتنی هەدەپە لە هەڵبژاردنی یەکێم (یەکی حوزەیران) و زنجیرە سەرکەوتنەکانی هەدەپە و تەکشکانی داعش لە مەخموور و چەندان سەرکەوتنی دیکە هیوایەکی دیکەی بە خەڵک بەخشی.. دیارە لە ڕوانگەی ئەوان باکوور کلیلی چارەسەرکانە بە یە بە گشتیی هەست ناکرێ هەندە چاویان لەسەر باشوور هەژهەڵات بە.. ئەوەی هەستیپەدەکرێ پتر خۆشەویستیی خەڵکی باشوور و ڕژهەڵاتە بە پیرەوچوونی دەزەکە.. دەنا بە داخەوە ئەو کەسایەتییانەی ئەوان پشتیوانیان کردوە بەشکیان پەکەکەیان وەک ئامرازێک بۆکارهێنا بە ئەوەی بە دەستهاتی هەرێم بگەن کە لە سەرەتا پشتیان بە هەندێک کەنە بەعسی و هەڵپەرست بەست.
خاڵکی ئەرەنییتر کە پەکەکە کاری لەسەر دەکا و هەیکی گرنگە بە یەکگرتن و گوتارێکی نەتەوەیی.. ئاوەدانەوەیانە لە دۆڕی بادینان، دیارە پارتی خۆی بە خاوەنی ئەو ناوچەیە دەزانێ و بڕژەوەندییە گەورەکانیشی بەدا گوزەردەکەن، لە خوندنەوەی ئەو خاڵەش دووەویی ئەو حیزبانەی باشوورمان بە دەردەکەوە کە نایانەوێ خەیان لە دوو خاڵ بدەن ئەوانیش بادینان و پێستی سەرکی هەرێمن، هەرچەندە پەکەکە قسە لەسەر پێستی سەرکی هەرێم ناکا بەڵام زەر بە وریایی کار لەسەر ئەو ناوچە لەبیرکراوە دەکا.. دیارە پڕۆژەی

کوردستانی مەزن گەورەترین کۆشیە بۆ دەسەلاتی ئیستای باشوور چونکە دەبەتە ژمارە دوو.. جگە لەوەش هەزی یەکەم ئامادە نییە سازشی لەگەڵ بکا.. بارودۆخێکی مەترسیدار و ئاڵۆز و هیچ لە پشتی پەردەکانەوە نابینین، ئەوەش پەیوەندیی بەوەوە نیە کە پەویستە مرۆڤ خۆی بخاتە بەردەم هەڵبژاردنەکان.. بەڵام دەکرێ لە رێی خەبات تەکۆشانەکانمان داواکاریەکانمان بخەینە نێو ئەو پەڕاژانەی کە هیوا و خەونەکانمان دەهێنێدی.. چونکە ئەوەی دەسەلاتی ستەمکار لێی دەترسێ تاکێکی پڕ هیوا و ئامادەیە.. ئەوەی دەسەڵاتی باشووری راگرتوە بەشێکی زۆری پشتیوانێ دەرکیەکە.
بە گشتیی بارودۆخی باشوور لە بەشایەک دایە و چاوەڕوانی هەڵکە ئەو هەڵە بقۆزتەوە، ئەو زەمینەش پتر بە لایەنێکی دەروەی ئەو حیزب و کۆسایەتیانەی ئێستا لەبارە.

Shwanhassan@hotmail.com

---

# هەرێمی کوردستان بووە بە ناوچەیەك بۆ قاچاخچێتی نەوت ... کاروان تەیب

ئەو قەیرانە سیاسیی و ئابوورییەی لە کوردستان سەریهەڵداوە زیاتر دوای ئەوە دەرکەوت کە نەوت و گازێکی زۆر لە کوردستانی عێراق دۆزرایەوە و بەدەرهێنان کۆمپانیا زەبەلاحەکەنای نەوت رووبان لە هەرێمی کوردستان کرد. لێرەوە نەهامەتییەکانی خەڵکی کوردستان دەستیپێکرد، بەتایبەتی دوای ئەوەی شانبەشانی ناردنی نەوت بە بۆری، سیاسییە قاچاخچییەکانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان کەوتنە تاڵانکردنی نەوت و گاز بەتەنکەر و دانانی پاڵوگەی قاچاخ.
لە دوای ساڵی 2008 ەوە تا ئێستا، بە بەردەوامی، نەوتی کوردستان بە بۆری و بەتەنکەر لەلایەن سیاسی و دەسەڵاتدارانی سەربە یەکێتی و پارتییەوە ئەفرۆشرێت، بەڵام تا ئێستا لە نەهامەتی زیاتر هیچ سودیکی تری بۆ خەڵکی کوردستان نەبووە.

ئەوەی لەناوچەی یەکێتی رووئەدات فەوزایەکی گەورەیە. "تا چەند مانگێك لەمەوبەر نەوتی ناوچەی سەوز لەلایەن چەند سیاسییەکی ناو یەکێتییەوە لە رێگەی جێراوجێر وەك تانکەر و بێری بە قاچاخ ئەبرا"، هەر سیاسییەك و بۆخۆی ئیشی ئەکرد، بەڵام دواتر "باڵی دەستێیشتووی ناو یەکیتی"، لە رێگەی بەکارهێنانی هێزی دژە تیرۆرەوە، بەڵام لە ئیستادا تا رادەیەکی زۆر مۆنۆپۆڵی نەوت و دەسەڵاتیانکردووە لە ناوچەی سەوز. هەر بۆیە چەند رۆژێك لەمەوبەر ئەندامێکی مەکتەبی سیاسیی ناو یەکێتی (کە تێمەتباری سەرەکیشە بە تیرۆرکردنی رۆژنامەنوسێك لە گەرمیان، "بەهۆی ئەوەی گەندەڵییەکانی ئاشکرا کردبوو") ئەوەی ئاشکرا کرد کە گەندەڵی هەیە و خۆی وا نیشاندا کە کەسێکی خاوێنە، بەڵام بەپێی ئەو زانیارییانەی لەسەرچاوەیەکەوە بەردەستی ئێمە کەوتووە، ئەو کەسە، کە "خۆی بەتەنکەر قاچاخچێتی نەوتی ئەکرد، ماوەی چەند مانگێکە لەلایەن باڵی دەستێیشتووی ناو یەکێتی واتا هێرۆ ئیبراهیم ئەحمەد- ماڵی مام جەلال-، بواری نادات کە نەوت ئاودیو بکات و هێزی دژەتیرۆر رێگەی پێنادات و ئێستادا تاڵادەیەکی زۆر باڵی دەستێیشتوو قۆرخی نەوت و گازی کردووە بۆخۆی". هەربۆیە لە شاشەی تەلەفیزیۆن دەرئەچێت و قسە ئەکات، ئەگەر نا خۆ پێشتریش گەندەڵی هەبوو بۆ وشەیەکی نەئەوت.

پێشتر لە ناحییەی قادر کەرەم –کۆرەمۆر- کە کۆمپانیا دانە غاز کاری تێدا ئەکات، جگە لەوەی بەباڵی گازی بۆ بەرهەمهێنانی کارەبا و مەبەستی تر ئەگوازرێتەوە، هاوزەمان نەوت و گازیش هەر لە گۆگەی کۆرەمۆرەوە بە تانکەر ئەگوازرێتەوە، – بەچاوی خۆم بینیم لە بانی نەمەقان تەنکەری ئێرانی گازی تێدابوو ئەیگواستەوە-، بگومان بۆ ئێران، ئەمە جگە لەوەی کە ماوەی چەندین ساڵە بە قاچاخ نەوتی لێ بەتاڵان ئەبرێت، ئەوەش تەنها نموونەیەکە.

دوای هاتنی داعش، شاری کەرکوك، بە کۆگە نەوتییەکانییەوە، لەلایەن پارتی و یەکێتییەوە کۆنترۆکرا. هەر لە سەرەتاوە پارتی هەردوو کۆگەی هاڤانە و بای حەسەنی بۆ خۆی داگیرکرد. بەپێی راپۆرتەکان و زانیارییەکانی خۆیان، رۆژانە زیاتر لە 200 هەزار بەرمیل نەوت لەو کۆگانەوە بۆ بەندەری جیهانی تورکی هەناردەئەکرێت. هەندێ لە سەرکردەکانی یەکێتی وا خۆیان نیشان ئەدەن کە ئەو نەوتە تەنها لەلایەن پارتییەوە ئەبرێت و داهاتەکەی دیار نییە، بەڵام شاڵاو عەلی عەسکەری، کە ئەندامی سەرکردایەتی یەکێتی لەبەرنامەیەکی تەلەفیزیۆنیدا وتی:"ئیتفاقی ژێربەژێر لە نێوان ئەو دوو حیزبە هەیە بۆ بردنی نەوتی کەرکوك".

ئەوەتا نەجمەدین کەریم پارێزگاری کەرکوکیش یەك وشە لەسەر نەوتی کەرکوك ناڵێت، ئەویش دیارە لە ناو رێککەوتنە ژێربەژێرەیە کە

شاو عەلی عەسکەری باسی ئەکات، چونکە ئەگەرنا قسەیەکی ئەکرد لەسەر بەتانبردنی ئەو نەوتە. شورەییە بۆ پارێزگارێك کە ئەو هەموو نەوتەی لێوە هەناردەبکرێت بەناوی ئیدارەی پارێزگاکە مانگانە سێ هەزار دینار لە هاوڵاتیانی وەرگرێت بۆ "پاککردنەوەی شارەکە".
ئەمە لەکاتێکدا خەڵك ئەو پارەیەش ئەدات هێشتا هەر لە زبڵدان ئەچێت. ماوەیەك لەمەوبەر من ڕۆژنامەنووسێکی فەرەنسیم بردە ئەو شارە چوینە ناوەراستی شار، وتی:"ئەمە ئەو شارەیە کە لەسەر ئێقیانوسێك نەوتە و خەڵکەکەی وا ئەژین؟!"
پارتی، کە دەسیەی نەوتی لایە ڕۆژانە زیاتر لە 600 هەزار بەرمیل نەوت هەناردەی دەرەوە ئەکات لە هەرێمی کوردستانەوە "بەئاگاداری یەکێتی"، بەڵام ئەوەتا نیوەموچەو چارەکە موچەیش لەکاتی خۆی نادات بە فەرمانبەران، هەموو کەسێکیش ئەزانێت ئەو بڕە نەوتەی کە ئەنردرێت بەشی موچە بەزیادەوە ئەکات.
یەکێتی لە حکومەتەو تەئکید ئەکاتەوە کە ئاگای لە هەناردەکردنی نەوتە. هەندێ جاریش، لە زاری هەندێ کادرییەوە بەشێوەیەکی ناڕەسمی، خۆی وەك ئۆپۆزسیۆن نیشان ئەدات –ئەوەش دوو هۆکاری هەیە هەندێ جار بەهۆی ئەو فەوزایەوە کە لەناو ئەو حزبە هەیە هەندێ جاریش بۆ چەواشەکردنی ڕای گشتییە-. بۆ پارتیش ئەگەر یەکێتی بەڕەسمی ناکۆك نەبێت لەگەڵی ئیتر کێشەی نییە. هەربۆیە هەمیشە پارتی ڕەدی ئەو یەکێتیانەی کە باسی ناشەفافی لە دەسیەی نەوت ئەکەن ئەداتەوە و ئەڵێت قوباد تاڵەبانی جێگری سەرۆکی حکومەت "ئاگای لە هەموو شتێکە". قوباد تاڵەبانیش هەرگیز نەیوتووە ئاگام لە دەسیەی نەوت نییە. ئەوەش ئەوە نشان ئەدات بۆیار بەدەستانی ناو یەکێتی ئاگایان لە هەموو شتێکە. کەواتە بردن و فرۆشتن و دیارنەمانی داهاتی نەوتی کەرکوك و کوردستان بە ئاگاداری یەکێتی ئەکرێت.
لەو ماوەیەش کە پارتی هەندێ هێزی جوڵاند بە لای کۆگەنەوتەکانی هاڤانەو بای حەسەن، یەکێتی یەکسەر هاواری لێهەڵسا، چونکە بەرژەوەندییەکانی کەوتە مەترسییەوە. هۆکاری بدەنگبوونی یەکێتی دوای چەند ڕۆژێك دیارە بۆ ئەوە ئەگەڵتەوە کە پارتی دنیای دایە یەکێَتی کە خەمی نەبێت و هەروەك و پشوو پێکەوە نەوتەکە ئەنرن و بەشی یەکێتی لە داهاتی ئەو کۆگانە زامن ئەکرێت.
ئەوەش ڕوونە کە حکومەتی هەرێمی کوردستان –پارتی- مافی ئەوەیان نییە داوای بودجە لە بەغدا بکەن چونکە هەرێمی کوردستان نەوتەکەی ئەفرۆشێت، پارەکەی ئەچێتە گیرفانی هەندێ لە دەسەڵاتدارانی هەرێمەوە، بۆیە نا مەعقولییەکی گەورەیە داوای بودجە لە بەغداد بکات، هەموو خەڵکی کوردستان لەوە تێگەیشتووە کە هەقی خەڵکی

کوردستان لای دەسەڵاتدارانی کوردە نەك بەغدا.
ئەوەی ئەمنێتەوە ئەوەیە پارتی نەوت بەژێ نیوەڕۆ ئەنرەت و داهاتەکەشی دیار نییە. یەکێتی و کۆمەڵ و یەکگرتوو –گۆڕانیش داوا لە پارتی ئەکەن وەزیرە دەرکراوەکانی بگەڕێنێتەوە- لەهەولێر لەدەسەڵاتن، بەڵام لە سلێمانی خۆیان ئەخەنە پاڵ "بەرەی نارەزایی خەڵك" و خۆپیشاندان ئەکەن، ئەمەیش دووفاقییەکی گەورەیە ئەگەر راست ئەکەن فەرموو لە حکومەت بکشێنەوە.
بزووتنەوەی گۆڕانیش کە پێشتر یەکێتی و پارتی وەك یەك بە گەندەڵ و قاچاخچی نەوت ناو ئەبرد، بەڵام دوای "ڕێککەوتننامەی سیاسی"یەکەیان لەگەڵ ئەو حیزبە، یەك وشەیش لەسەر قاچاخچییەکانی نەوت لەناو یەکێتی ناڵێت، ئەوەش ئەوە نیشان ئەدات گۆڕانیش بەشێکە لەو تاڵانی و نەهامەتییە کە بەسەر کوردستان هێناوە. ئەوەی ئەمنێتەوە ئەبێ ئەوە بزانێت هیچ حزبێك لە بەرژەوەندی میللەت کارناکات. ئێمە تەنها کاتێك باش لە سیاسییەکان تێئەگەین کە ناکۆکی بکەوێتە نێوانیانەوە. ئەو کات باشتر بۆماندەرئەکەوێت ئەمانە چی ماوەرانییەکیان بەسەر میللەت هێناوە.
پێشتر دەسەڵاتداران بەشێك لەوەی لەبەر خۆیان ئەمایەوە ئەیاندا بە خەڵك، بەڵام ئێستا ئەوەش نادەن: موچە نییە، ئاو نییە، کارەبا نییە، سیستمی ئیداری و تەندورستی و پەروەردەیی و پەرلەمان و حکومەت نین و ماوەی سەرکایەتی هەرێم کۆتایی هاتووە و هەموو داموەزگاکانی حکومییەکان پەکیانکەوتووە. سەرباری هەموو ئەوانەیش بازاڕ و بازرگانیش لەلایەن سیاسییەکانەوە مانۆپۆکراوە و گرانییەکی زۆر لە بازاڕ هەیە. کەواتە ئەوەی هەیە ئێستا هەرێمی کوردستان بووە بە ناوچەیەك بێ قاچاخچێتی نەوت و شوێنی کۆبوونەوەی مافیاکانی نەوت و گازە لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاست.

---

# ئێم جیهانێ شایستەی قوربانی نییە!!... تاقگێ سابیر

ئێم جیهانێ شایستەی قوربانی نییە بەناوی ئایدیا و باوەڕەوە ،ئایە ئێمە ئێمەی چەند بەختەوەرترییەن بەهەی ئەوەی ئەوانەی دی لەبەر خشبەختی و ڕشنگەریی ئێمە مردن؟ خشبەختی؟ ڕشنگەریی ؟ ئەگەر

هەر کەسێك لەبەر ئەوە مرد تا من بەختەوەر بم، ئەوا من تا نانەت بەختەوەر ترم ، چونکە من نامەوێت ژیانم لەسەر گۆستان بینا بکەم.
ئەیا شاری خوێناوی دێیان سالێی کورد و کورد لەولاشەوە کوروزانەوەی هێزە کوردییەکان لەبەردەم ئەوی دیکەدا و خیانەتە بە شوماریکانی هێزە سیاسییەکوردییەکان لە هەمان گرێوە سەرچاوە ناگرن؟ چەند جارمان گوت لە بووە ، کە سەرکردەیەکی کورد ، کە هەرگیز ئامادەی یەك ریککەوتنی راستەقینە نەبووە لەگەڵ هێزیکی دیکەی کوردییدا وای پێشان دەدات بە یەکێتی عەرەب بە یەکێتی خاکی ئێران یان بە دەوڵەتی تورك دەگرێ؟ منیش وەکو هەر هاوڕاتییەکی دیکەی کورد پێم وایە شەر بەسەر کورددا سەپێنراوە و هەست دەکەم ئەمە پیویستی بە شرح نییە ، بەڵام لە ڕاستییدا من تا رادەیەك پێم وایە شەرشی چەکداریی لە شاخ ، ئەوندەی هەڵهاتن بووە لە ڕووبەڕووبوونەوە ، ئەوندە یاخی بوون نەبووە.
ئەو سەختییەی ، کە تا ئەمڕۆ لە کەمەڵگەی کوردییدا بەرز سەیر دەکرێ و تەقسیس دەکرێ ، وایا سەختیی شاخ ، سەختییەکی فیزیکییە و کەینی قارەمانێتییە لە ڕەگایەکی ئاسنتڕەوە بە ئەوەی لە تاران یان لە بەغا یان ئەنکەرە و ئەستانبوڵ ناو دەرکەی دەبە ئەزمێتکی زەر بکەشی و لە ڕووی سایکۆلۆجی و ڕووحییەوە ئیجگار جیاواز بێت و ئیجگار ووردە ژیانی ڕەشنبیری و سیاسی خەی بونیاد بنەی ، بەڵام شاخ ڕەگا کوری و ئاسانکەیە هەم بە هەڵهاتن لەو ڕووبەڕوو بوونەوەیە هەم بە ناو دەرکردن وەك قارەمانی نەتەوە!!! دیارە ستەمە ئەم خوێندنەوەیە وەکو حوکمەك سەیر بکرێت بەسەر یەکە بە یەکەی ئەوانەی لە شاخ بوون یان هەشتا لە شاخن ، بەڵام بگومان دەکرێت لە چەند دیوەکەوە سەردەمی شاخ پە بخوێنرێتەوە !!! بگومان ڕووحی پەر میهری بە وێنە لە شاخ بوو، کە بەر ئەم باسە ناکەون و بە گومان هەندە لەو زاتانەی لە شاخ بوون بە من قارەمانن بگرە فەرامۆش کردنی ئەو زاتانە لەلایەن ناوەندە ڕەشنبیری و هونەرییەکانی کوردەوە، تەنها بەڵگەیەکی دیکەی خە بەکەم زانینی کەسایەتی باوی کوردە، بەڵام لە سیاقی ئەو باسەدا مەبەستی من ئەناتەمیکردنی ئەزموونی شاخە بگشتی ، وەکو بەشیکی گرنگی ئەناتەمیکردنی کورد بوون.
با بەراوردەکی کووتی ئەم دوو جەرە لە ڕووبەڕووبوونەوەیە بکەم ، کە بگومان هەر دووکیان پەیوەندییان بە پەسەند نەکردنی واقیعەکی نایەکسان و نا ئینسانییەوە هەیە ، لایەنی کەم ڕوانینی یەکەمدا ، ئەو ئەکتیڤیستەی ، کە لە شار (بە نموونەی بەغا) شاری کورد بوونی دەکرد ، دووەم ، ئە سیاسییە یان پەشمەرگەیەی ، کە لە شاخ شاری کورد بوونی دەکرد.
پەش هەموو شتەك گۆڕترین مەسەلەکە وا دەکات کەمەڵگەی کورد

ئەفسوناویان بەوانەتە ئەو ، کەسێی کە لە شاخ بوو ئەوێە ، کە ئەو هەمیشە رووبەرووی مردن دەبووەوە و خووی پشمرگەش هەر لەبەر ئەم تەقسیس دەکرا، بەڵام ئەکتیفیستێك لە بڕغا هەموو دەقیقێك نێك هەر رووبەرووی مرد دەبووەوە ،بەڵکو بەتەنها رووبەرووی ئەگەری ئشکەنجەی بە وێنە دەبووەوە هەتا مرد ، بە ئەکتیفیستێك مردن نێك هەر گەورەترین قوربانی نەبوو، بەڵکو زەر کات دیاریی و خشبەختیی بوو لە چاو ئەو ئشکەنجانەی ،کە دەدرا ئەگەر تووش بوایە ، ئەنجا مادام هەمیشە هشیار بوو بەرامبەر بەو چارنووسە ، ئیتر لە استیدا ئەو هەمیشە لە ئشکەنجەی ئەو ئشکەنجەیدا دژیا، ئەوەی شاخ هەمیشە لە دەرەوەی رووبەرووبوونەوە بوو ، کاتێك رووبەروو بوایەتەوە بەچکەوە رووبەروو دەبوو لەگەڵ چەند چەکداریکدا ، بەڵام ئەوەی بڕغا هەمیشە بەتەنها بە بە چێك حەرفیین لە روبەروبوونەوەی دیان دژگای پلیسدا بوو ئەوەی بڕغا ئەگەر حیزبی نەبوایە ئەوا ، کە شهیدیش دەکرا کەس پشی نەدەزانی ئەوەی شاخ عادەتەن حیزبی بوو و عادەتەن ، کە بریندار بوایە یان شهید بوایە پە دەزانرا و لانی کەم لە رووی مەعنەویەوە کەمێك دەکرا.

بەڵام ئەوەی زیاتر پەیوەندی بەم باسەوە هەبەت جیاوازیە رشنبیریەکانی ئەم دوو جڕە " رووبەروو بوونەوەیە" ئەوەی لە ناووەوە را ئەم شڕە دەکات هشیارە بەوەی ، کە پڕژەی کورد بوون پڕژەیەکی فیزیکی یان سیاسیە ، ئەو لەبەردەم سەدان نوسەری بەتوانای ناسونالیستی عڕبیدا دەوەستە لەبەردەم شڕکی فەرهەنگی ئاەز و فرە لایەنی لەم بابەتدا یان دەبە خەت پبگەیەنی یان راستەوخە بە کورد بوونتەوە لە دڕەوەی ململانکە وەستاوی.

ناسەنالیزم بڕلەوەی هەر هەست و سزکی شاعیریانەی رمانسیانەی نڕجسییانە بەت ، پڕژەیەکی تەواو رشنبیریە و ، وەکو هەر پڕژەیەکی دیکەی رشنبری پەوستی بە خە پڕوڕدە کردن و تگەیشتنی تەوریی و تەوریزە کردن و دامزراندنی هشیاری نوە هەیە ، ئەم تەنها بڕ لە سڕەتایە بەبە ئاگاداری بوون لە (لانی کەم) دەنگە سڕکییەکانی مەدرنیتە ، مومکین نییە کورد جگە لە قبیلە بوون هیچ تر بگەیەنێت ، ئەوەی کە لە ناوەوڕا رووبەروبییتەوە ، زوو ئەم پەوستییە دەزانێت ، چونکە مەتیفیکی زەر راستەوخەی هەیە ، کە پڕژەی فرە لایەنی ناسیونالیزمی عڕبی و یان تورکی و یان فارسییە.

هەموو شکستەکانی دیکەی کورد لە شخ سەعیدی پیرانەوە تا کۆپچە کردنی ئەجئالان پەیوەندی بەو وینانەوە نییە ، کە شاعیرکان دەیان کشن، بەڵکو پەیوەندی بە نگەیشتنی رشنگڕییەوەهەیە ، ئەو لەوە تەدگەیشت ، کە رکەوتنیك نییە لە نێوان هەزە ئاسمانیەکان و هەزە

سەرزەمینییەکاندا لە سەر دوژمنایەتی کرد کورد ، بۆکو مەسەلەکە زۆر لەوە مەتریالیزمی تر ، کاتێ کامالیستەکان لەگەڵ هاوپەیمانەکاندا رێکەوتن ، کورد هەشتا کۆشەی ئەوەی هەبوو چەند ئێکتیڤیستێکی هەیە لە ئەوروپا کە، یەکە لە زمانە ئەوروپییەکان بزانێت، کە بزووتنەوەی ناسیۆنالیزمی تورك سەرقالی دروست کردنی لەبییەکانی خۆی بوو لە خۆرئاوا، کە سیاسییەکانی ناسیۆنالیزمی عەرەب خەریکی دروست کردنی هاوپەیمانیتی بوون لە نەوان لایەناکانی جەنگی جیهانی دووەمدا ، پشمەرگە کوردەکان خەریکی سوتاندنی پۆلیسخانەکان بوون!!!! ، کە عیراق دەستی بە ئەنفال لرد کۆشە سەرکی نەوان هەزە سیاسییەکانی کوردستان هەشتا گرمرگی نەوان دیهاتەکانی کوردستان بوون( ئەستاش هەر ئەویە کۆشکە) تا ئەم ساتە وەختەش زۆربەی فیگۆرە سیاسیەکانی شۆرشی چەکداریی و نووسەرە پاشکەکانیان نزك هەر لەوە تێبگەیشتوون ، کە ناسریزم ( لە جەمال عبدوالناسرەوە ) سەرچاوەی بیری فاشیزمی عەرەبی دژی کورد ، بۆکو زۆر بە شانازیشەوە ئیعجاب و خۆشویستی خۆیان دەردەبرن بە ناسرییەکان و دادی رەگەز پەرستیکی وەك جەمال عبدوالناسر ، زۆربەیان تەنانەت هەستیان بەوە نەکردووە ، کە بەعسیزم چ ئایدۆلۆجییەتکی رەگەز پەرستانەی عەرەبی ترسناکە، و دژیانەوە بۆن کۆشکە تەنها درندەیی بۆ سەدامییەکەی بەعس!!! بەم شتانەدا دەردکەوت ، کە شۆرشی چەکداری لە ئاسانترین و رونترین سەرخالەکانی شۆرە ئاستەقینەکە بگەیشتوە ،واتا ئەم شۆرشە چەکداریە جگە لەوەی خۆی لە شۆرە رشنبیرییەکە دزیوتوە هەر نەشیتوانیوە خۆی لە بیری فاشیزمی راستوخۆی ناسیۆنالیزمی عەرەبیش پاك بکاتەوە (وەکو ناسریزم و بەعسیزم)!!!!.

---

# خۆبیشاندان مافیکی رەهایە لەهەمان کاتدا قەدەغەیە لەئیستادا … ئانیا ئەحمەد پور

دەنکی ناڕەزایی دزبەئەجیندای حکومەت رولەزیادبوندایە ئەنجامەکەشی خۆبیشاندان و کرتنەبەری ری و شوینی ئەمنی توندبو لەلایەن خەلك لە

ئیستادا ناوجەکانی سلیمانی ..هەلەبجە.رانیە…هتد) کەوتونەتە جموجۆل و داوا دەکەن داواکاریەکانیان لەمەر جارەسەری کیشەی دارایی وەلامبدریتەوە لەکاتیکدا وا جاوەروان دەکری کە دەسەلات بەهانا و بەرەو دەنکیانەوە بیت بەلام بیشبینی ئەوەی جاکسازری بەیەکجاری ئەنجام بدری ئەکەریکی دووەرە لەم ساتەدا.جونکە هەمو هەولیکی لەناوبردنی دەسەلات کەر ناوجەی سەرەکی تیدا بەشدار نەبی ئەوا بی هودە و بوجەلە ئەکەر دیقەت بدەین لەتونس و میسر خۆبیشاندان لەبایتەختەوە سەریان هەلدا بەلام لەکوردستان هاوکیشەکە بیجەوانەیە ئەمە لەلایەك و لەلایەکی تر بارەکاکان و ناوجەی حوکمی دەسەلات لەهەولیر خۆی دەبینیتەوە کەواتە خۆبیشاندان لەناوجەکانی تر کەر نەتوانری بکەیەنریتەوە هەولیر هەولیکی بوجە بیجەوانەی ناوجەکانی تربایتەخت ئارام و هیچ هەلویستیکی نیە ئەکە ناکەریتەوە بۆ متمانە بیکردن و ویستی بایتەخت بەو دەستور و ئەجیندایەی کەبونی هەیە بەلکو کەوتونەتە زیر ترسی کیانیان و داواکردنی مافی خۆیان وەك جۆریك لەهەرەشە لەسەر زیان ویناەدکری ویستی هاتنە سەر شەقام و وەستان دز بەدەسەلات

دەکەریتەوە بۆ هۆکاری زۆر زەقترینیان کیشەی دارایی یان بەجۆریکی تر بیلیم کیشەی دارایی دروست کراو کە نیشتمانی بەروە کاولبون بەری کردوە کیشەی لەم جۆرە هیندەی تر بارودۆخەکە ئالۆزتر دەکا تا ئەو ئەندازەیەی کە بۆجونی سەیر و تا رادەیەك دز بە ویستی هاونیشتمانیان بلاو ببیتەوە. لەوانە داخستنی خویندنکا حکومیەکان و بونی تەنیا خویندنکای ئەهلی ئەکەری لەم جۆرە فاکتۆری بەهیزن بۆ بۆ نائومیدی کەنجان لەمەر دوارۆز و رۆلی بەرجاو دەکیرن بۆ زیادبونی شالاوی جیهیشتنی ولات بەبیجەوانەی ولاتانی بیانی داخستنی خویندنکا حکومیەکان کاریکەری لەهەلجونی خیرای خەلك دەبی لەبەرئەوەی لەئیستادا جینی هەزار زۆرترین بەشی خەلك دەکریتەوە بەو جۆرە ئەکەرانە لەخویندن بیبەش دەبن زۆربەی بۆجونەکان ئەوە کە بلانی سەرەکی حکومەت کەراندنەوەی جینی کریکار و کشتوکالە و دوبارە زیاندنەوەی کوندەکانە رەنکە حکومەت نیازی وابی هەلە بەهەلە جاك بکاتەوە هەروەك جۆن لەسەرتاوە لەهەولی دروست کردنی جینی خویندەوار بو وە زیادبونی موجەخۆران سال لەدوای سال بوە هۆی کەمکردنەوەی جینی کشتوکال بەرادەی نەمان ئیستا لەهەولی کەراندنەوەی دان بەلایەنی کەمەوە دەبو لەسەرەتادا برۆسەی برۆسەی زیادکردنی خویندەوار بەبیی بلانیکی تۆکمە و برۆسەیەکی دریز و هەمەلایەنە بوایە وە زیادکردنی موجەخۆران بەبیی بیلانیکی ورد و جرتر و برۆسەیەکی قۆناغ بەقۆناغ بوایە

نەوەك وەكو ئیستا كە لەسنور تیبەریوە.جونكە هیچ ولاتیك لەدونیادا بەبی بونی جینی كریكار نەبوە كەجی لەكوردستان خەریكە زینكە و كشتوكال وەكو ئەفسانەیەكی لیبیت ئەمانە و جەندین كەم و كورتی تر بالی بەسەر نیشتماندا كرتوە.بیكومان بەدریزبونەوەی ستراتیزیەكانی جەوتەكانی حكومەت لەبەریوەبردن ئایندەیەكی كەش وینا ناكری.رەنكە بەو بەریوەبردنە جۆریك لەفەوزوا و بەدحالیبون روو لەهاونیشتمانیان بكات كرزی و ئالۆزیەكانی ئەم ماوەیە هەمان شت دەسەلەمینن كە بەمجۆرە ستراتیزیە جكە لە ئالۆزی زیاتر بەرهەمی نیە.كۆرانی سیستم بۆسیستمی تر لەهەمو سات و ئانیكدا كوایە ریكرتن و هەولە بۆ نەمانی كەندەلی بوەتە فاكتۆریك كە خەلك باوەر بە بریار و سیستمی حكومەت نەمینی نمونەییكی سادە لە 2013 بەریوبەری كشتی بانكەكانی هەریم وای نیازبو كە تا كۆتایی سالەكە سیستمی كرین بەكارتی بانك دەكەویتە كار و دەبی هەمو كەسیك حسابی بانكی هەبی كوایە ریكایەكی شیاوو كونجاوە بۆ لەناوبردنی كەندەلی وەرایكەیاند كە ئەم سیستمە هەنكاوی یەكەم بۆ فەرمانبەرانی حكومەت دەبی و دواتر تاكۆتایی سالەكە دیكەویتە بازار و هەمو داموەزكا و هاولاتیەك لەریكەی ئەم سیستمە بانكیەوە بارەی خۆیان خەرج دەكەن هەروەها رونی كردەوە كە هەمو ئەو لایەنانە دەكریتەوە كە مۆلەتیان لە حكومەت وەرگرتبی و بارتەكانیش مۆلەت لە بەرلەمان وەربكرن و ناجار دەبن بارەكانیان لەریكەی

بانك حسابی بانكیەوە خەرج بكەن.هەروەها رایكەیاند هەركاتیك ئەم سیستمە بەتەواوی كارا بو ئەوا هەركەسی لەدەرەوەی بانك بارەیەكی زۆری لەدەست دابی لیبیجینەوەی لەكەلدا دەكری كەچۆن ئەو بارەی دەست كەوتوە وە لیكۆلینەوە لەكەل هەركەسیك دەكری ج هاولاتی سادە یاخود بەربرس بریاربو ئەمە لەكۆتایی٢٠١٣ جیبەجیبكری و بەتەواوی كارابی كەجی خەریكە كۆتایی٢٠١٦دەبینین و سیستمیكی لەوجۆرە بۆ لەناوبردنی كەندەلی بەدی نەكراوە و كارا نەبوە.بەلكو میللەت كەوتە جەندین كرفت و قەیران لەدوای قەیرانی دروستكراو و ساختە.جكە لەوە دەمكوت كردنی هاولاتی و رۆژنامەنوسان لەمەر كەم و كورتیەكان و قبولنەكردنی دەربرینی نارەزایی لەئاست ئەم دۆخەدا لەترسی كورزی دەسەلات كە دەیانجار بەشیوەی ئاشكرا یاخود نهینی رۆشنبیر و هونەرمەندانیان كردوە بە نیشانە و خوینیان كردونەتە كاسەوە و هەمو ئەمانە بی لیبیجینەوە تیبەریون تا كەیشتۆتە ئەمرۆ كە لەسنور تیبەریون.رەنكە ئەوەی ناوی دیموكراسیەتە تەنیا نازناویكە حكومەت ناوی لەخۆی ناوە.بە تیروانین دەردەكەوی كە تاج رادەیەك بونی هەیە.ئەوەی لە كوردستان دەكەویتە بەرجاو ستراتیزیەت

نیە بەلکو مەتەکە و کاموسەکە ئەوەی لیشی بەربرسیارە تەنیا دەسەلاتە کە بەربرسیارانە کارناکا لەکاتیکدا واباوە بوتری ئازادیە هاولاتیان لەبجوکترین مافی رەهای خۆیان بی بەشن کە نەتوانن بینە سەرشەقام و ترس هەبی لە دەسەلات ئەوا ناوتری

ئازادی.هەمان ئەو خاکەی بەدەیان سال جەندین قوربانی داوە بۆ کەیشتن بە ئازادی ئەمرۆ بەدەست دەسەلاتی خۆیەوە بەرەو کەندەلی و دوارۆزیکی رەش و نەفرەتیەوە دەجی.

---

# ئایا بەڕاستی سیاسەتەکانی بارزانی، شکستیان خواردووە؟! … زاهیر باهیر

سەراپای نوسینەکانی ناو فەیسبووك و ماڵپەرەکان پڕن لەو نوسینانەی کە گوایە بارزانی و پارتی سیاسەت نازانن و ئەوەشی کە دەیکەن شکستی خواردووە.
شیکردنەوەی من بۆ سیاسەتەکانی بارزانی بە پێچەوانەی زۆربەی ئەو ڕایانەی سەرەوەن ، لەبەر:
یەکەم : پێناسەی سیاسەت لە دۆرزەمانەوە، دوای سەردەمی ڕۆمی بەسەرچوی خۆبەیوەبەریی یۆنانییە کۆنەکانی سەرەتای هەزارەی یەکەم و ماوەیەکیش پێشزاینی، ماناکەی شێوێندراوە و گۆڕاوە. ئەوکاتە سیاسەت وەکو نان و ئاو زەروری بوو بۆ ئەوان لە بەشداریکردن لە ئەنجوومەناکانیاندا بۆ لابەلاکردنەوەی کاروبارە سەرەکییەکانیان بە لێکۆڵینەوە و دانی بڕیار و ئەنجامدانی لە ڕیگای دیمۆکراسی ڕاستەوخۆوە ( مشاوەرەی هەموانەوە). دوای ئەوەی ئەوان، سیاسەت ئەوەی کە باو بووە و پیادەکراوە، پاشقوللدان و ساختە و کەڵەك و فێڵ بووە بۆ بەدەستهێنانی بەرژەوەندی تایبەتی ، ئیدی لە هەر بوارێکدا بووبێت . ئەم دیارەدیە لەسەر ئاستی لۆکاڵی، ناوچەیی و جیهانیش ، گەر بمانەوێت، بە ئاشکرا دەیبینین. بەگوێرەی ئەم پێناسەیە بۆ چەمکی سیاسەت، بارزانی باشترین سیاسی کوردە، وەکو وتراوە " تا ئێستا ڕوینەداوە لە مێژووی کورددا" ئیدی ئەی

ڕۆشنبیران گلەیی چیتان هەیە لە بارزانی؟!
دووەم: دەبێت لە سیاسەتا و کاروباری سیاسیانە و ئەنجامدانی، دوولایەن ببیینین. واتە ئەوەی ئامادەگوزەرێ هەم ئاستە وهەم هەڵەشە، کە بەڕای من ڕۆشنبیران و نوسەرانی کورد سەبارەت بە سیاسەتی بارزانی یەکلایەنانە دەیبینن، واتە تەنها لە دیدی خۆیانەوە و بە گوێرەی تەسەوراتەکانی خۆیان دەتوانن بیبینن، کە ئەمەش لایەنێکی دیکەی بینینی سیاسەتە بە ' یەکلایەنی'
ئەمان ئەوە نابینن لە کردنی سیاسەتدا هەرکەس بیکات و لە هەر شوێنێکی ئەم جیهانەدا بیکات و ببێت، دوولایەن تیایدا بەشدار دەبێت. لایەنی یەکەم : ئەوەی کە سیاسەت دەکات ، لایەنی دەسەڵاتدارە. لایەنی دووەم: ئەوانەی کەدەسەڵاتیان بەسەردا دەکرێت ، سیاسەتی سیاسییەکان و دەسەڵاتدارانیان بەسەردا جێبەجێ دەکرێت.
گەر بە وردی لە هەردوو لایەنەکی سیاسەتی بارزانی و پارتی بڕوانین، یەکەم ئەوە دەبینین: کە سیاسەتەکانی ئەو سەبارەت بە بەرژەوندی خۆی و خێزانی و تونژاڵێکی دیکەی نزیك لە خۆیانەوە زۆر سەرکەوتوانە بووە و تا ئەم ساتەش نەك هەر شکستیان نەهێناوە بەڵکو لە بەرەویشدان . دووەم هاوکات ئەوە دەبینین: کە سیاسەتەکەی بارزانی سەبارەت بە لایەنی ژێردەستەیان واتە گەل ، یا ئاستر بەشی زۆری خەڵکی کوردستان کە زۆربەیان هەژار وەنجدەر و بەشخوراوانن، سیاسەتەکانی بارزانی بێ ئەمان سیاسەتێکی شکستخواردوون و خراپن، لە بەرژەوەندی بارزانی و هاوپەیمانەکانێتی چ لە کوردستانا و چ لەدەرەوی کوردستاندیشدا.
من لێرەدا بەڵك لەو سیاسەتانەی کە بارزانی بەڕێی کردەوە کە بۆخۆی و هاوپەیمانە ناوخۆیی و دەرەکییەکانی سەرکەوتو بوون و بێ زۆربە خەڵکی کورستان کارەسات بوون، تەنها لیستیان دەکەم:
سیاسەتی پەنجا بە پەنجای فرمانەوایەتی، شەڕی ناوخۆ بە هەموو لایەنەکانەوە ، ڕێکەوتنی لەگەڵ تورکیاو ناوچەکە و وڵاتانی ڕۆژاوا و ئەمریکا، ڕێگادان بە کەمپانیا زەبەلاحە جیاجیاکانی بڕیانە کە بەئارەزوی خۆیان سەروەت و سامانی ولات دەقۆزنەوە، ئاگرنتی هاوسەنگی یاخود یاریکردن بە پەیوەندی نێوانی هەرێم و حکومەتی ناوەندیی ، مووچەبڕین و کەمکردنەوەی ، دەست تێکەڵاوکردن لەگەڵ تورکیا و قەتەر لە هێنانی داعش ، ڕێگەدان بە هاتنە ناوەوەی تورکیا و هێشکرنە سەر پەکەکە، دژایەتیکردنی بزوتنەوەی ڕۆژاوا و باکور ، کێکردنەوەی هەموو حیزبە کوردییەکان لە حکومەتی بنکە فراوان و هاوکاتیش پەلبەستن و بڕدەسەڵاتکردنیان ، تێکردنی پەڵەمان و پەڵەمانتاران، یاریکردن بە سۆز و عەقڵی جەماوەری کورد … گەلێکی دیکە لەمانە.

پرسیار بە نوسەر و ڕۆشنبیری کوردی لێرەدا: باشە گەر سیاسەتەکانی بارزانی شکستی خواردووە، ئەی چۆن 24 ساڵ و نیوە بە پێوە ماوە؟!!

زاهیر باهیر – لەندەن
30/09/2016

---

# ئێم سوکایەتیە بەخەڵکی کوردستان ئاگرن! … ڕێبوار عارف

دوابەدوای بانگەوازی دەستەی نارەزایەتی خەڵکو فراوان بوونەوەی نارەزایەتیەکانی مامۆستایانو فەرمانبەرانو خەڵکی ئازادیخوازی کوردستان،
لە پەرچەکردارێکی فریودەرانەدا گەلان و یەکێتی کۆمەڵو یەکگرتو لەشاری سلێمانی کەبونەوێکیان ئەنجامداو پشتیوانی خۆیان بۆ تەواوی داخوزایەکانی هاولاتیانی کوردستان ڕاگەیاندنو "حکومەتی هەرێمیان بەبەرپرسزانی لەدابینکردنی موچەو باشکردنی گوزەرانی هاوڵاتیانداو داواکاربون کە پەویستە حکومەت پاڵە بکات لەجێبەجێکردنو ئاپۆانەدنی ئەرکەکانیدا. ئێمە لەکاتێکدایە کە سەرلەبەیانی هەمان ڕۆژ لەشاری سلێمانی لەسەر هەوڵی جیاجیادا هەریەکە لەمامۆستا "ئاوات حسن'و مامۆستا "عادل حسن " "دڵشاد محمود" ئەندامانی"بەرەی خەڵک" لەلایەن هێزە ئەمنیەکانی یەکێتی نیشتمانیەو دەڤەرن.
یەکێک لەقەزەونترین نەریتو ڕەوشتە باوەکانی ئێم کۆمپانیا حزبیانەی کوردستان لەماوەی دەسەلاتداریەتیاندا، بەکەمگرتنی هەستو شعوری خەڵک وسوکایەتیکردنی ڕاستەوخۆو ناڕاستەوخۆیان! ئاخر یەک بەیەکی ئێم حزبانە خۆیان پێکهێنەری ئەو حکومەتە بنکە فراوانن کە هۆیان نایەت خۆیان بکەنە خاوەنی. لەچ گۆشەو کەنارێکی جیهاندا مەرالی سیاسی حزبو حکومەت بەم ئەندازەی ئەمڕی کوردستان داڕزاوە، حزبگەلێک کە خۆیان پێکهێنەری حکومەتن، داوا لەحکومەت بکەن کە داخوازیەکانی هاولاتیان جێبەجێ بکەن. ئێم نەریتە تا ئەو ڕۆژە بوو تەنانەت پارتی دیموکراتی کوردستان لەزمانی فازیل میرانیەو دیتە سەرخۆتو پشگیری خۆیان بۆ داخوازیەکانی خەڵکی

کوردستان رادەگەیەنن!؟
سەیرانیە، بەڵام فریودەرانەیە حزبگەلێک ئامادەنەبن پاش ئەوەهەموو سووکایەتیپێکردن و وەزیر دەرکردن و پەرلەمان هەڵوەشاندنەوەیە، هێشتا نەیانتوانیبێت؛ نە بەتاک و نە بە کۆ، هیچ حزبێک و تەنانەت هیچ وەزیرو ئەندام پەرلەمان و بەریوەبەریکیشیان دەست لەکار بکێشیتەوە. کەچی بەوپەڕی ڕووقایمەوە بانگەوازی پشگیریکردن لە داخوازیەکانی مامۆستایان وکارمەندان وموچەخۆران بکەن. بەڵاست ئەم سەخافەتە سیاسیە چ مانایەکی هەیە جیاواز لەبەکەم گرتنی حورمەت و بەهای ئینسانی ئەو خەڵکە. چ هێژگارێکی هێشە لەلایەک بەوجۆرە سیمای دزیوی خەیان نیشانی خەڵکی کوردستان دەدەن وڵەلایەکتریشەوە بەم جۆرە موزایەدەیە دەیانەوێت نمایشی نیەتی خەیان لەبەرامبەر پارتیدا بکەن پیانبلین بەبە بەشداریکردنی ئیمە تە بەتەنیا ناتوانیت هەمووی حەپەلوش بکەیت.
لەم ڕۆگەیەشەوە لەڕوئیای خەیاندا بە بەردیک دوو چۆلەکە دەپیکن و هێشتا پیانوایە ئاسان دەتوانن لە نەفرەت و بیزاری خەڵکی کوردستان دەربازبن. ئەوە کەخەتان بەشکن لەم گەندەڵی و ناعەدالەتی وچەوسانەوەیە، ئەوە کەخەتان بە پەردە هەمالینەکانی نەوخەتان دژ بەم بال و ئەو بالیتریان، دوینێ تالەبانی و نەوشیروان لە پێوەند بەکارەساتی هەڵەبجەو ئەمرەش کاتێک کەگروپ وسەرکردەیەکتان تەحەمولی کەم پشکێی ناکات و دەنگیان لەبەرز دەبێتەوە، بە بیدەنگکردنی بەرامبەرەکانیان بە دەیان فایلی گەندەڵکاری کە بە سەدان میلیون دۆلار دەخەملینریت دەخەنە ڕوو، تەنانەت هەندێک جار کار بەوەش دەکات کەفایلی هاوکاریکردنی ئەندامانی مەکتەب سیاسیەکیان لەگەڵ بەعسیشدا پەخشوبلاو دەکەنەوە، کەچی هێشتا دەیاویت خەڵکی کوردستان هەستێ نیەت پاکی و کارنامەی خەتان بکەن. ئەوە پیتانوایە کەحافیزەی خەڵکی کوردستان هەندە کورت و کوێرە کە ئەک هەروا ئاسان فایلەکانی ئاشکرا کراوەکانی دوینی خەتان و ئەوبەشە لە گەندەڵکاریەکانی دکتە بەرهەم، شالاوی عەلی عەسکری، شانازئیبراهیم ئەحمەد، لەزهنی خەڵکی کوردستاندا دەسریتەوە پاک دەبێتەوە. بەرواەکەن ئەم ڕووقایمەیە بتوانێت یەکجار تەمەن درێژبێت، لە ڕاستیدا ئەمە تروسکەیەک لە وشیاری سیاسی خەڵک خەی نمایش دەکات ،گەربیتو هەشیارانەوە ریکخراوانە هەنگاوی بە هەڵگیریت مەحاڵە لە شەپەلی تورەی ئەو خەڵکە رزگارتان بێت.
جگەی خەیاتی لەپەراویزی ئەم باسەدا ئاماژەیەک بەهەڵوەستی ژمارەیەک لەو پەرلەمانتارانە بکەین کە لە یەک دوو سالی ڕابرودا توانیویانە پەردە لەڕووی گەشەیەک لە گەندەلیەکانی حکومەت و حزبی

بەرامبەریان هەماڵان. بەبروای من کاتێک ڕۆخنەو هەڵوێستی ئێم بەرێزانە دەتوانێت کارنامەیەکی پرشانازیان بۆ تەماربکات کە سنوری خۆیان لەریزەکانی ئێم حزبانە جیابکەنەوەو بەو جوڵانەوە ئومێدە بەخشێی شۆڕشگێڕانەوە پێوەستبن و هاوکێشەکان پێچەوانەوە بکەنەوەو لەگەڵ ئەو خەڵکەدا بەحزبەکانی دوێنێیان بڵێن ئەوە بەشکن لە ئێم تراژیدیایانەو دەبێت بڕۆن و دەستبەرداری لەخوێن هەڵکەشانی جەستەی ئەو خەڵکەو لوشدانی سەروەت سامانی سەر زەمین و ژێر زەمینی ئێم وڵاتەبن. دەنا ناکرێت لەملا موچۆو ئیمتیازاتەکانیان وەرگرن و لەوڵاش بەتەمای پێشوازیکردنبن لەلایەن خەڵکی
کوردستانەوە. بەکورتیەکەی هەنگاوی پرجەرسارەتان خەساکردنەوەو کۆتای هێنانە بەم قۆناغی لەوێنە لەهەردوو دێوی لەوەرگاکەوە

---

# ئافەرین نادیە مۆراد ئافەرین!!... نەجم مەحەمەد

( نادیەمۆراد) باوەڕی نیازپاکی نەتەوەیەکگرتووەکان لەوتەیەکیدا لەبەردەمنوێنەرانی ووڵاتانی جیهان دا گووتی:-( ژبان تەنها بۆئەوە و خەزانەکانتان دروست نەبووەبەکوئەمەش دەمانەوێت بژینو مافی ژیانمان هەیە ..ئەگەرسەربەخۆ وفڕاندنی منداڵان وبەکەنیزەککردن وەدەست درێژیکردنەسەرژنان وەدەربەدەرکردنی ملیۆنان کەس نەتانجوڵێنێت ئیتر کەی دەجوڵێن)
ئەم ووتانەی نادیەمۆراد هەموونوێنەرانی ووڵاتانی سەرسام و شەرمەزارکرد ئەو نوێنەرانەی لەئاست ئەو تاوانانەی بەرامبەر بەئینسانەکان دەکرێت هەمیشە ێێی تەماشاکەر دەبینن وجووڵەیان لەوەنایەت چونکەخۆیان وخاوخێزان ومندااڵەکانیان پارێزراون وبەکووردی ئاگرە سووڕە لەخۆیان دووڕە وهەڕوەها زۆرێك لەنوێنەری ئەو ووڵاتانە خودی دەسەاڵتدارانی ووڵاتەکانیان خۆقێنەڕوسیناریست وبەشداری ئەو تاوانانەن بەرابەر ئینسانەکان دەکرێت لەسەر گەی زەوی لەپێناو بەرژەوەندیە سیاسی وئابووریەکانی خۆیاندائەوان خۆیان لەێ ی ئەحزابە ناسیونالیستی ومەزهەبی وتایفیە تووندەوەکانەوە دژەخیچکیان بۆ ئینسانەکان دروست کردووە لەسەر گەی زەوی وناویان لە ناوە ژیان ئیتر بۆیە بۆباکن وخەمی

ئینسانەکانی تریان نیە ئەو نوێنەرانە نوێنەری ئینسانە ستەم لێکراوەکانی جیهان نین بەڵکو نوێنەری بەرژەوەندیەکانی سەرمایەدارین.
بەڵاستی نادیەموراد بەووشیاریەوە زۆر جوان و بوێرانە وژیرانە ئەو ڕاستیەی لەنزیکەوە پێ ووتن کەتائێستا کەس ئەو خەیاڵ و بویری یە نەبووەئەو ڕاستیەیان ئاراستەیان بکات ئەوانیش لەشەرمەزاریدا تەنها ئەوەیان بۆمایەوە چەپڵەبارانی بکەن دیارە چەپڵەش ئەو جوڵاندنە نیە کەنادیە موراد مەبەستیەتی وبەچەپڵەی ئەو نوێنەرانەش ئینسانەکانی سەر گۆی زەوی ڕزگاریان نابێ لەتاوان وستەم وناعەدالەتی وبرسێتی وهتدنادیەخانی بەڕز ئەو نوێنەرانە بەعەمەلی سەلماندویانە کەژبان تەنها بۆئەوان دروست بووە و تەنهائەوان مافی ژیانیان هەیە وئەوان منداڵەکانی خۆیان لەمنداڵکانی ئێمە بەنرختروو بەجوانتر دەزانن ..ئەوان گەردنی خۆیان پاریزراوبێ ئیتر باکیان نیە لەوەی ملیۆنان ئینسانی دیکە ببڕێ ئەوان ژن وکچانی خۆیان پاریزراوبن باکیان نیە لەوەی ژنان وکچانی دیکەبەکەنیزەك بکرێن وکڕین وفرۆشتنیان پێوە بکرێت وهتدئافەرین نادیە موراد ئافەرین کەمەگای نوودەوڵەتیت هێندەی تر شەرمەزارکردمن پێم وایە کەمەگای نوودەوڵەتی ونوێنەرانی نەتەوەیەکگرتووەکان و نوێنەرانی مافەکانی مرۆڤ دیفاع لەهەموشتێك دەکەن تەنها لە مرۆڤ نەبێ!!!!

---

# گوزارەی نەوەی دووەمی کورد لەهەندەران نیرگلەبازی.. دڵشاد تاقانێ

تکایە فشەم بێ مەکە، زۆر لەمڕۆ بێ فشەکانت گێم هەڵخستووە. تەماوی دوکەڵی نێرگلەکە سەروچاوە زەردباوەکەی دادەپۆشی وەك ئەوەی گۆی لەناخی خۆی بەردابێ لەتەمتومانێك وون دەبوو. کیژە پۆی وابوو لەدەم و قەرەج بەجێ ماوە چونکە باوکی کەرکوکی و دایکی هەولێری کراسەکەی لەئەوروپاش دووقەد لەزەوەی و قەدێك لەئاسمان بوو! هەرچەندە دەم و قەرەجەکان بنەچەیان هیندستانە و بەتەواوی دنیا بۆاوبوونەتەوە تا ئەوپەڕی ئەوروپاشیان تەنیوە، واتە دەم و قەرەج

بوون هیچ کاتێ شورەیی نیە بەکو لادان لەهەستی مرۆڤانە و نەتەوەیی خێ بەکەمزانین کەموکورتیە. ئەگەر مرۆڤ بوون پێوەر و ئاینی سەردەم بێ بەڵام هەرگیز کورد بوون کەماسی نیە زۆرتایبەت لەچەقی ئەوروپادا واتە لوتکەی مرۆڤاتی بوون. کیژە بازاڕی نەما بوو بێ دڵداریش ناچار پەنای دەبردە بەر خۆشی فرۆشی دەگەڵ کۆە فارسکدا هیچ نەماوە لەگەڵی نەکا! بەڵام پێشتر چەندین کۆە کوردی ساویلکەی بەڵ کردبوو لەخرتەڕی وەردابوون پاژنەی پێشی نیشان نەدابوون جگە لەچیڵکی عاشقانەی باق و بریق! کچەکان ئەوە خوویانە هەرکاتیک کەپڕی هەبێ فێیسبووکەکەی دادەخا، کە نەیانما دەیکەنەوە تا یەکی نوێ وەردەگرن! قوڵ بەسەر ئەوەی پێوە دەبێ جاوەرە خێت بێنە بەرچاو ئەتو چەندەهەمی! کۆە دکتۆری کوردی هاووڵاتی دراوسێ لەخواستەنی خێی وای دەزانی کەوتێتە سەر شارەهەنگێک هەنگوینی لێدەچڕ، خوازبێنی کرد و ڕفاندی نەیدەزانی فتاری ڕۆژوانی بەگوێکی خست کردێتەوە، ئای لەوێ خەسارەتێ هاوکێشەکە لای تێ و ئەویش یەکسانە بەگوخواردن بەڵام تائستا بەخێی نەزانیوە، ئەڕێ دەبێ پێی بزانێ ئەو دوکەڵە نیرگلەییە چی بوو؟

Dlshadtakana@yahoo.com